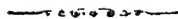

બાલશિક્ષણ મંદિર-પગથીયું ૧

હંસરાણી

હંસરાસ્ટીની બાલવાર્તા

—: લખનાર :—

રમણલાલ નાનાલાલ શાહ, તંત્રી: બાલજીવી

આવૃત્તિ ૨. ૫

સં. ૪૮૮

—: પ્રકાશક :—

ધી જનરલ બુક ડીપો

બુકસેલર્સ અને પબ્લીશર્સ

કેશવભાગ પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ, ૨.

રૂ. ૦-૮-૦

પ્રત, ૧૧૦૦

૧-૧-૩૨

ગુજરાત વિધાપાઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કોપીરાઈટ મંત્રાલય

૧૬૨૬૪

દ-૩ આલસાહિત્યના તંત્રીના અને બીજા
આલસાહિત્યના ગ્રંથો.

દેશ દેશની અદભૂત વાતો	૦-૧૦-૦
દેશ દેશની વિર કથાઓ.....	૦-૧૨-૦
બાળકાની રંગબુખી	૦-૧૨-૦
નગુણો રાજ્ય	૦-૧-૦
ગોળી આરની મુસાફરી	૦-૭-૦
પા. પા. પગલી	૦-૬-૦
બીલોરી પહાડ	૦-૩-૦
બાળકાના ગાંધીજી	૦-૨-૦
સારી સારી વાતો ભાગ ૧-૨	૦-૧૨-૬
જવાહરલાલ નહેરુના પત્રો	૦-૮-૦

[સર્વ હકક પ્રકાશકને સ્વાધીન છે.]

આ પુસ્તક ધી આનંદ પ્રીન્ટીંગ વર્ક્સ, દેવકરણ મેન્સન પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ,
મુંબઈ, ૨ માંથી જાદવજી પીતાંબર ઠક્કરે છાપ્યું અને
માલીક ધી જનરલ બુક ડીપો. પરમાણુદાસ પીતાંબરદાસે
કેશવબાગ પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ મુંબઈ નં. ૨માં પ્રસિદ્ધ કર્યું.

આ ચોપડી વિષે.

અને આ બાલ પુસ્તકમાળા સંબંધી થોડુંક લખાણ અને રજૂ કરવું જરૂરનું થાયું છે.

‘મારા બાલજીવન’ માસિકમાં હાલ જે ચાલુ વાર્તા છપાય તે પૂરી થયા બદ બીજી ચાલુ વાર્તા નરીકે ચાપવા મેં ‘હસરાણી’ ની વાર્તા લખી હતી. જનરલ બુક ડિપોવાળા ભાઈ પરમાનંદ અહીં આવ્યા અને એ ચોપડી એમણે જોઈ. તેમની બાલપુસ્તક માળામાં પ્રગટ કરવા એમણે તે માગી ને મેં અનુકૂળ શરતોએ આપી. એ રીતે આજે આ ચોપડી બહાર પડે છે.

અપ્સરાસુષ્ટીની અનેક અંગ્રેજી ચોપડીઓ ઉચ્ચાવનાં આ વાર્તા તેવી એક ચોપડીમાં વાંચી હતી. તેનું કહેવર ઉડતી લાઇ નવેસરથી આખી વાર્તા લખી નાખી. ઉચિત ફેરફારો જરૂરી જણાઈ તેટલા પુરતા કર્યા છે.

આટલું એ ચોપડી સંબંધી. હવે બીજી એક વાત. કેટલીક જગ્યાએ એવી ભ્રમ ભરેલી માન્યતા ફેલાયલી છે કે આપણું બાલસાહિત્ય અપ્સરાસુષ્ટીની વાર્તાઓથી હવે ભરચક થઈ ગયું છે. એકકક્ષ પુસ્તકવિક્રેતાએ પેતાનાં પુસ્તકોની કહેવાતી વિશિષ્ટતા દર્શાવવા પ્રચારકાર્યને અર્થે આ માન્યતા ચાલુ કરી અને કેટલાક વસ્તુસ્થિતિનો પુરો ખ્યાલ કર્યા વગર તે ઉપાડી લીધી.

બાલસાહિત્ય એટલે કેવળ અપ્સરાસુષ્ટીની કે બીજી એકલી વાર્તાઓ એમ તો માફ કહેવું નથી જ. નજ હોઈ શકે. પરંતુ બાલવાર્તાઓ એ બાલસાહિત્યનું પ્રધાનઅંગ છે. એની તો કોઈથી ના પાડી શકાય એમ છે જ નહિ. અને જો બાલવાર્તા એ બાલ સાહિત્યનું પ્રધાન અંગ છે, તો પછી તેવાં પુસ્તકો વધારે પ્રમાણમાં બહાર પડે તેમાં ક્યવાટનું શું કારણ છે તે સમજાવું નથી. બાલ સાહિત્યમાં જેમ અનેક પ્રકારનાં વિષયોને સ્થાન છે, તેમ વાર્તાઓને પણ છે. એટલે હવે આવી વાર્તાઓ બહુ થઈ ગઈ એમ કહેવું એ સાચી વસ્તુસ્થિતિ નથી.

આપણી શિક્ષણપ્રણાલી કેવી છે એ તો બધા જાણે છે. કુમળી વયે કચરી નાખનારા શિક્ષણના યોગ્યમાંથી થોડી વાર નવરાશ મેળવી બાગક પોતાની નિવૃત્તિનો સમય આનંદમાં ગાળવા અભ્યાસના પુસ્તકો સિવાયનું પુસ્તક વાંચવા ઇચ્છા કરે તો તેની પહેલી ઇચ્છા વાર્તાઓની ચોપડીઓ વાંચવાની જ થશે.

આજ કારણથી અંગ્રેજ ભાષાના Childrens Encyclopoedia કે Childrens Book of Knowledge કે Childrens Treasure House જેવા શિક્ષણવિષયક “સર્વ-સંગ્રહ” ના બૃહદ ગ્રંથોમાં પણ બાલ વાર્તાઓ અતિ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. ચોપડીનો સારો જેવો ભાગ એવી વાર્તાઓએ રોક્યો છે. આજ કારણથી ચરોતર એજ્યુકેશન સોસાયટી, બાલ સાહિત્ય ગ્રંથમાળા, ગિબ્સભાઈની બાલ સાહિત્યમાળા વગેરેમાં બાલ વાર્તાઓને ખુબ આગળ પડતું સ્થાન છે. પ્રચાર કાર્યને માટે કોઈક પ્રકાશક ગમે તે કહે પણ તેથી સાચી વસ્તુસ્થિતિ હોય તેમાં ફેરફાર થઈ શકતો નથી.

આ શિક્ષણ મંદિર માળામાં અનેક પ્રકારના મણકા પરાવવા ની તેના પ્રકાશકને ઇચ્છા છે. પણ વાર્તાઓનાં પુસ્તકોને તેમાં વિશેષ મહત્વ આપવા ઇચ્છા છે. કારણ ઉપર દર્શાવ્યા છે. આ માળાનાં પહેલા પુસ્તક તરીકે આ ચોપડી બહાર પડી છે. બીજા પુસ્તક તરીકે ‘બાલ હાસ્ય’ અને ત્રીજા પુસ્તક તરીકે ‘દેશ દેશની દંત કથાઓ’ બહાર પડી ચુકી છે. બીજાં પુસ્તકોની પસંદગી ચાલુ છે. આશા છે કે અગાઉના મારા આ દિશાના નમ્ર પ્રયત્નો જ સ્નેહથી ને સૌજન્યથી બાલ પ્રજાએ સરકાર્યા છે તે જ સરકાર આ ચોપડીઓ પણ મેળવવાને ભાગ્યશાળી થશે.

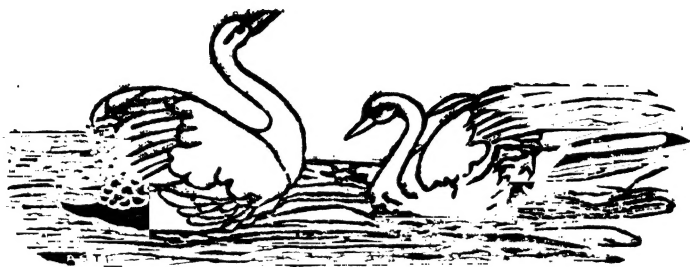
ઉતાવળમાં આ ચોપડી છાપવી પડી છે તેથી વધુ ચિત્રો ઇચ્છા છતાં નથી મૂકી શકાયાં. પ્રભુ કૃપાએ હવે પછીની આવૃત્તિના પ્રસંગે એને આથી પણ વિશેષ શોભાયમાન કરવા ઇચ્છા છે.

રમણલાલ નાનાલાલ શાહ. } વિજયા દશમી
૧૯૮૪

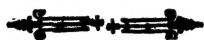
આ બીજી આવૃત્તિમાં ખાસ કાંઈ સુધારો વધારો કરવામાં આવ્યો નથી.

પ્રકાશક.

હંસરાણી

પ્રકરણ ૧૯

ધરાનીનો ઇલમ

ણુણુણુ! ધણુણુણુ!! ધણુણુણુ!!!
પુ'ઉ'ઉ'ઉ'! પુ'ઉ'ઉ'ઉ'!! પુ'ઉ'ઉ'ઉ'!!! એરણુ
ઉપર હથોડના ઘા પડતા હતા. જોરથી ધમણુ
પુ'કાતી હતી. બસરા શહેરનો નામીયો સોનારે,
હસન સોનાના પતરાને ટીપી ટીપીને આંખ
ઠરે એવા કારીગીરીલરેલા દાગીના ઘડી રહ્યો હતો.

હંસરાણી

હસન જુવાન હતો. ધનવાન હતો. જવાંમદ્ હતો. શુરવીર હતો. દયાળુ હતો. એના પડોશીઓ એને જીવજનથી ચહાતા હતા. આખા શહેરમાં તેના જેવો નામીયા સોની બીજો એક પણ નહોતો.

આજે પણ હસન પોતાના કામમાં મગ્ન હતો. જરાક થાકી ને પરસેવાથી ભીજાયેલું પોતાનું કપાળ લુછવા તેણે ડાકું ઉંચું કર્યું. એક બુઢો ઇસમ હસનની સામે તાકીને જોઈ રહ્યો હતો. એ બુઢાની દાઢી ખરફ જેવી ઉજળી અને સાવરણી જેવડી લાંબી હતી. ખરી મઝા તો એની આંખ જોવાની હતી. બિલાડાની માફક તે ચમક ચમક થતી હતી.

મીઠાશભર્યા અવાજે બુઢો હસનને કહેવા લાગ્યો: “સોનારા, બચ્યા, તું ખરો કારીગર છે. તારાં હથિયારોવતી તું સોનાના ભાતભાતના દાગીના ઘડી શકે છે. અસરાની રૂપસુંદરીઓને તારા ઘડેલા દાગીના સિવાય બીજા દાગીના પહેરવા ગમતા નથી. એ બધી વાત ખરી, પણ દીકરા, તને તાંબાનું સોનું બનાવતાં ક્યાં આવડે છે? તું તો સોનાના ઘાટ ઘડી જાણે છે. પણ જો તાંબાને સોનું બનાવવાનો ઇલમ તું જાણતો હોય તો પછી બગદાદના નામીયા ખલીફનો ખજાનો પણ તારી આગળ રદબાતલ ગણાય.”

હસન તો કતરાઈને એ બુઢા ઇરાનીની સામે જોઈ જ રહ્યો. એમ તો મૂળે આરબ અને ઇરાની વચ્ચે તકરાર તો ખરી જ.

†ઇલમ=ચમત્કાર; જાદુ; ભેદ; રહસ્ય; ખુબી; યુક્તિ.

ધરાનીનો ઇલમ

હસન આરબ હતો. બુદ્ધો ધરાની હતો. પણ આંગણે આવેલે દુશ્મન પણ મેમાન ગણાય.

હસન નરમાશથી બોલ્યો, “નહિ * ચાચા, એવો ઇલમ મને માલુમ નથી, અને બીજા કોઇને માલુમ હોય એવી મને ખબર પણ નથી.”

બુદ્ધો બોલ્યો: “બચ્ચા, મને તારી કારીગીરી જોઈ તારા ઉપર બહુ હેત આવે છે. મને એ ઇલમ ખુદાની મહેરથી આવડે છે. સેંકડો માણસો એ ઇલમ મારી પાસેથી જાણવા મરી ફીટયા છે. પણ મેં એ કોઇને હજી સુધી બતાવ્યો નથી. તારે શીખવા ઇચ્છા હોય તો હું તને તે શીખવવા રાજી છું. આજ તો હું જાઉં છું. કાલે સાંજના અહીં આવીશ અને તાંબાનું સોનું કેમ બને છે તે તને નજરે બતાવી તારી ખાત્રી કરી આપીશ. સલામ વાલેકુમ”.

હસન વિચારમાં પડી ગયો. બુદ્ધો ધીમે ધીમે ચાલતો થયો.

રાતના હસન વાળુ કરવા બેઠો. પણ તેનું ચિત્ત તો ચગડોળે ચડેલું હતું. તાંબાનું સોનું બને એ વાત સાચી હશે? કદાચ એમ બને તો પછી હસનમિયાના નશિબની બલીહારી જ થઈ જાય ને !

હસનની મા કહે: “બેટા, શું વિચારમાં છે?”

* ચાચા=આપણે જે અર્થમાં વૃદ્ધ માણસને કાકા કે બાપુ કહીને બોલાવીએ છીએ તેમ.

હંસરાણી

હસન: “ના અમ્મા, ખાસ કાંઈ નહિ.”

હસનની મા કહે: “દીકરા, જ્યારથી પેલો બુઢો ઇરાની તારી સાથે વાતચીત કરી ગયો, ત્યારથી તારું મન ચકડોળે ચડ્યું જણાય છે. એવા નાલાયક ઇરાની બુઢાની વાતમાં ભરોસો રાખી તું ન બેસીશ. નહિ તો હાથે કરીને આક્રતને નોંતરવા જેવું થશે.”

હસને હસીને વાત ઉડાવી દીધી.

ખીજે દિવસે સાંજે ફરીથી પેલો બુઢો આવ્યો.

“દીકરા, ભટ્ટીને ખુબ જોરથી તપાવ. ખુબ કોલસા નાખી સખત તાપ કર, મને થોડું તાંબુ આપ. એ તાંબાનું હું તને સોનું કરી આપીશ.”

હસને ઘરમાંથી એક લાંગડી તાંબાની થાળી લાવી આપી. બુઢાના કહેવા મુજબ ભટ્ટીમાં ખુબ કોલસા નાખ્યા ને ધમધમાવી.

પેલા બુઢા ઇરાનીએ થાળીને સાણસાવતી કાપી તેના ટુકડા કર્યા અને એક મજબુત લોખંડના તવામાં નાખ્યા.

પછી તો હસને ખુબ જોર કરી ધમણને ફૂંકી. ભટ્ટીમાંથી તણખે તણખા નીકળવા લાગ્યા.

એમ ને એમ ખુબ વાર સુધી ચાલ્યું. એવટે પેલા તાંબાના ભંગારનો પીગળીને રસ થઈ ગયો.

ધરાનીના ઇલમ

બુઢાએ પોતાની પાઘડીની અંદર ખોસેલું કાગળનું એક પડીકું કાઢ્યું. પેલા રાતાચોળ ધગધગતા તાંબાના રસની અંદર થોડીક પીળી ભૂકી કાઢીને નાખી.

જેલ ખલાસ ! જોત જોતામાં તો બધા તાંબાનો સોનાનો રસ બની ગયો !

આતુરતા ને આનંદથી હસને તેની ઢાળકીઓ પાડી લીધી.

ઠારીને તેને તપાસી જોઈ. સો ટચનું ચોકખું સોનું. વાલની પણ ભેળસેળ ન મળે !

હસન આક્રીન પોકરવા લાગ્યો.

બુઢાની દાઢીમાં હાથ નાખી કરગરીને હસન કહે, “અખ્યા-જન, કાંઈ પણ કરો, પણ મને આ ઇલમ શીખવાડો. તમારો ગુલામ થઈને રહીશ.”

બુઢો ઠંડે કલેજે બોલ્યો: “ભાઈ, એ ઇલમ કાંઈ વાત વાતમાં શીખી જવાય છે ? કાલે તું મારા ઘરપર આવજો. ત્યાં આપણે જોઈશું. આ સોનું તારું. તું તારે એ વેચી આવ.”

એમ બોલી બુઢો પોતાના ઘરની એંધાણી આપી ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો.

હસન બજારમાં જઈ સોનું વેચી આવ્યો.

હંસરાણી

રાતના પહેલા પહેરે સોનામોહોરોની મોટી કેથળી ખખડાવતો હસન ઘરમાં આવ્યો, પોતાની માને બધી વાત કરી.

મા બોલી: “દીકરા, એ ઇરાની ખુદ્દાનો તું ભરોસો ન કર આ સોનું સાથે જ આપણા પર આકૃત લાગ્યા વગર રહેવાનું નથી.”

પણ સોનું જોઈને હસનનું ચિત ચળી ગયું હતું. માની શીખ તેને રૂચી નહિ. સોનામોહોરો સલામત ઠેકાણે મૂકી તે તો ઉઘી ગયો.

બીજે દિવસે હસન પેલા ઇરાનીને ઘેર ગયો. ઇરાનીએ તેનો ખુબ આદરસત્કાર કર્યો. તેને ઉંચાં ઉંચાં શરખતો પાયાં. લહેજતદાર જમણા જમાક્યાં. ખુદ્દાએ તો એટલે સુધી જણાવ્યું કે, “મારી દીકરીની શાદી પણ હું તારી સાથે કરીશ.”

હસનનો આનંદ તો માય નહિ.

ખુદ્દો બખરચીખાનામાંથી એક તદ્દન નવીન તરેહની મીઠાઈ લઈ આવ્યો.

હસન આગળ ધરી ખુદ્દો કહેવા લાગ્યો, “લે બિરાદર, થોડીક ચાખી જો. બહુ સ્વાદદાર છે.”

અને ખરેખર! મીઠાઈની લહેજત કોઈ ઝૌર હતી. હસન તો ગડપ ગડપ કરી મીઠાઈ ખુબખુબા ઉડાવી ગયો.

ધરાનીના ધલમ

પણુ આ શું? હસનની આંખે અંધારાં વળે છે. તેના મ્હોંએ શીશુના શીસોટા આવે છે. તેનો જીવ ડહોળાય છે.

શું થયું તેનો વિચાર કરી શકે તે પહેલાં તો હસન મડદાની માફક જમીન ઉપર ઢળી પડ્યો.

બેલાન હસનને લાત મારી પેલો દુષ્ટ બુદ્ધો દાંત ભીંસીને કહેવા લાગ્યો: “નાપાક આરબ કુતરા! હવે તું મારા સકંજમાં બરાબર સપડાયો છે!”

હસનને એક મોટી પેટીમાં પુરી પેલા બુદ્ધોએ તે પેટી બંદર ઉપર મોકલાવી દીધી.

હસન જાગ્યો ત્યારે આંખ ચોળીને ચારે બાજુ જોવા લાગ્યો.

ઉંચે આલ ને ચારે બાજુ દરિયાના નીલવર્ણાં પાણી!

આબુબાબુ નજર કરી તો પોતાને કેદીની અવસ્થામાં એક વહાણમાં પડેલો દીઠો. બાબુમાં જ પેલો બુદ્ધો બેઠેલો હતો.

તેને જોઈ હસન બોલ્યો: “ચાચા, મારી સાથે આ બેઠમિની શા માટે? મેં તમારું શું બગાડ્યું છે? મને ક્યાં લઈ જાઓ છો?”

“આખી આરબ જાત મારી દુશ્મન છે, ને તું આરબ છે. એટલે બેઠમિનીની વાત જ ન કરીશ. છતાં મુંગો મુંગો જે થાય તે જોયા કર ને મારી સાથે ચાલ. તને લાલ થશે.”

હંસરાણી

ત્રણ મહિના વહાણ દરીયામા રહ્યું. આખરે ખુબ દુર કિનારે
દેખાયો વહાણે કિનારે લંગર કર્યું. હસન અને પેલે બુઢો કિનારે
ઉતર્યા એટલે વહાણે લંગર ઉઠાવ્યું ને ચાલ્યું ગયું.

હસને નજર કરી તો ચારે બાજુ પીળી પીળી રેતીનું રણ.
કાંધએ વસતિ વાડી કે ઝાડપાનનું નામ નિશાન ન મળે. બંને જણ
રણમાં રસ્તો કાપવા લાગ્યા.

પ્રકરણ રજું

વાદળીઆ પહાડ

મે ધીમે હસન અને આરબ ખુબ આગળ વધ્યા દરિયો પણ દૂરથી દેખાતો બંધ થઈ ગયો. સખત તાપથી બને જણ પરસેવાથી નહવાઈ ગયા. ગરમ રેતીમાં ચાલવાથી બને જણના પગના ગોટલા ભરાઈ ગયા.

બુઢાએ પોતાના અંગરખાના ખીસ્સામાંથી એક નાનકડી નગારી કાઢી ને તેપર થોડા ટકેરા માર્યા.

દૂર દૂરથી રેતીનાં વાદળાં ઉડતાં હોય એમ જણાયું. થોડી વારમાં ત્રણ ઊંટો ત્યાં આવી પહોંચ્યાં.

ધરાની બોલ્યો: “આ ઊંટ આપણને વાદળીઆ પહાડ નજીક લઈ જશે. એ પહાડની ટોચે એક જાતની વનસ્પતીની વેલ ઉગે છે. એ વેલમાંથી જે ભૂકી બને છે તેની વતી જ તાંબાનું સોનું બની શકે છે. આપણે તે વેલ લેવા જવાનું છે.”

હંસરાણી

હસન અને ઇરાની અકેકા ઊંટ ઉપર બેઠા. ત્રીજા ઊંટ ઉપર ખાવાની ખોરાકી ને પાણીની મસક લાદી. પછી તેમણે રેતીમાં ઊંટને હંકારી મૂક્યાં.

સાત દિવસ ને સાત રાત એ ઉજ્જડ ને વેરાન રણવગડામાં તેમણે મજલ કરી.

આઠમે દિવસે સવારે એક લીલા રંગનું ચમકદાર મકાન તેમની નજરે પડ્યું. સાચા સોનાના ચાર થાંભલા ઉપર બેઠે સાચાં નીલમ જડીને ધુમટ બનાવ્યો હોય એવું એ મકાન હતું. તેથી થોડેક દૂર એક મિનારો અને એક વિશાળ રાજમહેલ ખડો હોય એમ જણાતું હતું.

હસને પૂછ્યું: “ચાચા, પેલો મિનારો ને મહેલ કેનો છે?”

ઇરાની: “તે તરફ તું નજર પણ ન નાખીશ ને તેની વાત પણ ન કરીશ. એ તો બહુ મહેલ છે.”

પછી તેઓએ પેલા લીલા મકાન આગળ ઊંટ થોભાવ્યાં. થોડી વાર વસામો ખાધો. એક સ્વચ્છ પુવારો ઉડતો હતો. તેના ઠંડા પાણીથી પોતાની તરસ મટાડી ને પાછા તેઓ ત્યાંથી આગળ ચાલ્યા.

બીજા સાત દિવસ અને સાત રાત પસાર થઇ.

આઠમા દિવસે દૂર દૂર વાદળાંના ગોટેગોટા દેખાયા.

એ વાદળા તરફ આંગળી ચીંધી હસનને બુઢ્ઢાએ પૂછ્યું.
“હસન, જો સામે શું દેખાય છે.”

“એ તો વાદળાના ઢગલે ઢગલા છે. જમીનથી તે ઉંચા
આકાશ સુધી; ખસ વાંદળાં ને વાંદળાં.”

ઈરાની: “એ વાંદળાં નથી. એ પહાડ છે. તેને વાદળીઓ
પહાડ કહે છે. એના પથરા એવી જાતના છે, અને પહાડ ખૂબ
ઉંચા છે. તેથી તેને વાદળીઓ પહાડ કહે છે. એ પહાડની ટોચ
ઉપર મેં તને કહ્યું છે તે વેલી ઉગે છે. એ વેલી તારે મને લાવી
આપવાની છે.”

આખરે તેઓ બંને એ વાદળીઓ પહાડની લગોલગ આવી
પહોંચ્યા.

પણ પહાડ જોઈને હસન તો હબકી ગયો. એવો ઉંચો ને
સીધો પહાડ કે ઉપર પગ ટેકવાની પણ જગા ન મળે. તેના
ઉપર ચડાય શી રીતે?

હસનની મુંઝવણ કળી જઈ બુઢ્ઢો બોલ્યો. “એમ અકળાઈશ
નહિ. ઉંચે નજર કર. ટોચ ઉપર તને શું જણાય છે?”

ઉંચે નજર કરતાં જ હસનનાં હાજાં ગગડી ગયાં. મોટાં મોટાં
હાથી જેવડાં પક્ષીઓ કારમી ચીસો પાડતાં પાડતાં આકાશમાં

હંસરાણી

ઉડતાં હતાં હસને હવે તો ખરા મનથી ઇચ્છ્યું કે આ કમળત બુઢ્ઢાની સાથે હું ન આવ્યો હોત તો સાફ થાત.

બુઢ્ઢો બોલ્યો: “ગભરાઈશ નહિ. એ પક્ષીઓ તને ખાઈ નહિ જાય. એમના માળા પહાડની ટોચે છે. એ પક્ષીઓ તને પહાડ ઉપર લઈ જશે.”

બુઢ્ઢાએ દેવતા સળગાવ્યો. ત્રણ રોટી ખનાવી. એક નાની સીરોહીમાં પાણી ભર્યું. પછી પેલા ત્રીજા ઊંટને છરીવતી કાપી નાખ્યું. તેની ચામડી ઉતરડી લીધી. તેને રેતીવતી સાફ કરી.

પછી બુઢ્ઢો હસનને કહે, “લે બચ્ચા. આ પાણીની સીરોહી, ને રોટી. પહાડ પર તને ખાવા પીવા કામ લાગશે. આ ઊંટના ચામડા ઉપર એસી જા. આ છરી તારી પાસે રાખ, હું ઊંટનું ચામડું સીવી લઉં છું. તને મરેલું ઊંટ ધારી પેલાં રોક પક્ષીઓ ચાંચમાં ઘાલી પહાડ ઉપર લઈ જશે. ઉપર જાય એટલે છરી વતી ચામડું કાપી તું બહાર નીકળી જજે.”

બુઢ્ઢાએ હસનને ચામડામાં સીવી લીધો.

થોડીવારમાં ઉંચેથી કાળું વાદળું નીચે ઉતરતું હોય એમ જણાયું.

એ બીજું કાંઈ નહિ પણ પેલું હાથી જેવડું રોક પક્ષીજ હતું. હસનને ચામડામાં સીવેલો હતો તે પોટલાને મરેલું ઊંટ

ધારી ચાંચવતી તેને ઉંચું કર્યું. ફડ ફડ ફડ પાંખો ફફડાવતું પક્ષી આકાશમાં ઉડ્યું.

પહાડની છેક ટોચે જઈ રોક પક્ષીએ પોટલું નીચે મુક્યું. ત્યાં તો અંદરથી છરી વતી ચામડું ચીરી હસન બહાર નીકળ્યો. પોતાની પાસેના છરાવતી હસને રોક પક્ષીને ભગાડી મૂક્યું.

પછી તેણે આભુઆભુ નજર કરી. નીચે જોયું તો તેની આંખે અંધારા આવ્યાં.

નાખી નજર ન પહોંચે એટલે નીચે જમીનપર ખુદ્દો એક નાના ઢીંગલા જેવડો જણાતો હતો.

હસને ઘાંટો પાડી પૂછ્યું: “ચાચા હવે, શું કરું?”

“આભુઆભુ નજર કર. શું જણાય છે?” નીચેથી ડાસાનો ધીમે અવાજ સંભળાયો.

“અહીં તો સુકાં હાડકાંના ઢગલા છે ને તેની પાસે એક જાતના વેલાનાં સુકાં ડાળખાંની ભારીઓ બાંધેલી પડેલી છે.”

“બરાબર છે. એમાંની છ ભારીઓ નીચે નાખ. એમાંથી જ પેલી સોનું બનાવવાની ભુકી બને છે.”

હસને તો હરબના માર્યા ડાસાના કહેવા મુજબ છ ભારીઓ નીચે ફેંકી.

હંસરાણી

ભારીઓ બગલમાં મારી ઉંટ ઉપર સવાર થઈ વિદાય થતાં થતાં પેલો બુદ્ધો દાંત પીસીને બોલ્યો: “નાપાક આરબ કુતરા, હવે નિરાંતે ત્યાં મરજો. રોક પક્ષી તારા મડદાંનું માંસ ખાઈ જશે ને તારાં હાડકાં ભલે તડકામાં તપે!”

હસનના ટાંટીયા ઢીલા થઈ ગયા. લમણે હાથ દબાવે જમીન પર બેસી ગયો. તે નીચ ડાસાએ તેને બુરામાં બુરા મોતે મારી નાખવાનો તાગડો રચી પોતાનું કામ કાઢી લીધું હતું. હવે શું કરવું?

આખરે હસન જેમ તેમ ઉઠ્યો. આમ તેમ નજર કરી એ પહાડની ટોચની ત્રણે બાજુએ ઉંડી ઉંડી ખીણો હતી. તે એવી સીધી સોટા જેવી હતી કે તે ઉપરથી નીચે ઉતરવું કદિ બની શકે એમ ન હતું.

ચોથી બાજુ છેક નીચે જમીનને તળીએ મહાસાગરનાં પાણી ધુધવતાં હતાં. એજે બાજુ જવાનો આરો નહોતો. હવે કેમ કરવું?

પ્રકરણ ૩ જી

જાદુઈ મહેલમા

સને છેવટનો ઠરાવ કરી નાખ્યો. લૂખ ને તર-
સથી નળગાઈ આવે એટલે રોક પક્ષી ચાંચો-
વતી શરીર ફાલી ખાઈ મારી નાખે તેના કરતાં
વેળાસર મરી જવું એજ વધારે સારું હતું. મર્યા
પછી દેખવું ય નહિ ને દાઝવું ય નહિ.

“યા અદ્વા !” એમ બાંગ મારી હસને પહાડની ટોચ પરથી
દરિયાનાં પાણીમાં પડતું મૂક્યું. હમણાંજ માથું અફળાઈને મરી
જવાશે એવી એની પાકી ખાતરી હતી.

પણ એનું નસિબ તો બળવાન નીકળ્યું. છેક ઉંચેથી તે પડ્યો,
પડ્યો, તે સીધો દરિયાનાં પાણીમાં ગયો. તેને જરા પણ ઇબ્ત
ન થઈ.

હવે હસનને હિંમત આવી. પ્રાણ બચાવવા દરિયાનાં પાણીમાં

હંસરાણી

તેણે હાથ પગ પછાડવા માંડ્યા, અને કોઈ પણ રીતે જમીનપર પહોંચવાની વેતરણ કરવા માંડી.

આખરે તેની આશા ફળી. ત્રણ ચાર કલાકની સખત મહેનત પછી હસન ઘસડાતો ઘસડાતો મડદા જેવો બનીને રેતાળ કિનારે આવી પડ્યો. કિનારે પગ મૂકતાં વેંત જ તે બેભાન બનીને ઢળી પડ્યો.

કેટલી વાર તે બેભાન રહ્યો તેનું તેને ભાન ન રહ્યું પણ તે જાગ્યો ત્યારે નમતા પહોર થવા આવ્યા હતા. તેના શરિરમાં કાંઈક ચેતન આવ્યું હતું. ભૂખ કકડીને લાગી હતી. તરસે જીવ આકુળ આવ્યું થતો હતો.

તે ધીમે ધીમે ઉઠ્યો ને રેતાળ જમીનમાં ચાલવા લાગ્યો.

સાંજ પડી, રાત થઈ ગઈ, ને મધરાત વીતી વહાણું બાવાની વેળા થઈ પણ એ રણવગડામાં કાંઈ પણ આશરો મેળવવાની જગાં તેને ન જડી.

આખરે દૂર નજર કરતાં રણના છેક છેડે એક વિશાળ મિનારા વાળો સુંદર મહેલ તેનાં જોવામાં આવ્યો.

“પેલો ડોસો જાદુઈ મહેલની વાત કરતો હતો તેજ આ મહેલ. હવે એંધાણી બરાબર મળી. ચાલો, એ જાદુઈ મહેલમાં જઈએ. થાય એ ખરી.” આવો વિચાર કરી હસન તે મહેલ તરફ ગયો.

એ સુંદર કુમારિકાઓ બેઠી બેઠી સેતરંજ રમી રહી હતી.

[પાનું ૧૭]

જાદુઈ મહેલમાં

મહેલની નજીક આવતાંજ આનંદથી તેની આંખ ઠરી ગઈ. શું રૂપાળો એ મહેલનો બગીચો? રણુવગડામાં લીલી હરીયાળી કુંજની ઘટાઓ જોઈ કેને આનંદ ન થાય! ઉની ઉની લૂ વર સાવતા વાયરાને બદલે પુલની મીઠી સુગંધીથી ભરપુર ઠંડો પવન તનમનનો થાક તાબડોળ ઉતારી નાખતો હતો. અને ખળખળ કરતા વહેતા નિર્મળા રૂપેરી પાણીના ઝરાના અવાજ તથા પક્ષીઓના મધુર કિલકિલાટથી હસનના હૈયાનો આનંદ માયો નહિ.

હસન બાગમાં થઈને મહેલમાં પેઠો.

અંદર આરસની જમીનપર કિંમતી ઇરાની ગાલીચો ખીછાવેલો હતો તેના ઉપર એ સુંદર કુમારિકાઓ બેઠી બેઠી સેતરંજ રમી રહી હતી.

“ઓ મા! આ કોણ!” એમ ચમકીને એક બાલિકાએ હસન સામું જોયું.

“પેલો ઇરાની ડોસો આ બાળુ થઈને જે જીવાનને લઈ ગયો તે તો આ ન હોય?” બીજી બેઠી.

“જહેનો, હું જ તે કમનશિળ આદમી છું. ખુદાતાલાએ ઘાતકીમાં ઘાતકી પ્રકારના મોતમાંથી મારો અજબ રીતે બચાવ કર્યો છે.”

અને હસને પોતાની વીતક વાત તેમને કહી સંભળાવી.

હંસરાણી

“હસન, તમે અમારા ભાઈ થજો. અમે તમારી બહેનો થઈશું. તમે આ મહેલમાં આનંદથી રહો. પહેલાં તમે ખાવાનું ખાઈ, પાણી પી તાજ થાઓ.”

હસન આગળ તે સુંદરીઓએ ભાત ભાતનાં પકવાન ને શરબત મેળવેલા પાણીની સીરોહી મૂકી.

હસને પેટ ભરીને ખાધું ને પાણી પીધું

તે પરવારીને ઝેઠો હશે એટલામાં બીજી પાંચ સુંદરીઓ બહારથી શિકાર કરીને આવી. હસનને જોઈ તેઓ ગુંચવાડામાં પડી. પેલી બે બહેનોએ તેમને બધી વાત સમજાવી. હસન ત્યાં રહેશે જાણી સૌ આનંદ પામી.

એક સુંદરીએ ખુલાસો કર્યો: “અમે સાતે બહેનો છીએ. દરરોજ અમારામાંની પાંચ જણીઓ શિકાર ખેલવા જઈએ છીએ અને બે જણી થેર રહીએ છીએ. અમારા પિતાજી એક બળવાન રાજ્યના સુલતાન છે. પરંતુ અમારા પારવગરના રૂપને લીધે અમારા ઉપર કાંઈ આક્રમ ન આવે તેટલા માટે તેમણે અમને ખુબ દુર આવા વેરાન રણમાં આ બાગ ને મહેલ બંધાવી આપીને રાખી છે.”

હસન ત્યાં રહ્યો. રોજ તે પાંચ બહેનોની સાથે શિકાર ખેલવ જાય. તેની ચાલાકી ને નિશાન તાકવાની કળાથી સાતે સુંદરીઓ તેના ઉપર રાજી રાજી થઈ ગઈ. મા જણ્યા ભાઈ કરતાં પણ તેઓ હસનપર વધારે હેત રાખવા લાગી.

જાદુઈ મહેલમાં

એમ ને એમ એક વર્ષ વીતી ગયું. એક દિવસ હસને દૂર નજર નાખી તો રેતીનાં વાંદળાં ઉડતાં દેખાયાં. કોઈ માણસો મહેલ તરફ આવતાં હતાં એમ હસને લાગ્યું. તેણે સાતે ખડેનોંને એ વાતની ખબર આપી.

ખડેનો ગભરાઈ. તેઓ બોલી. “અમારા બાપુજીએ મોકલેલા માણસો હોય તો? ભાઈ, તમે અંદર સંતાઈ જાઓ. તમે અહીં છો એ તેઓ જાણે એ ઠીક નહિ. ગભરાશો નહિ.”

હસને પોતાના ખંડમાં જઈને સુઈ રહ્યો.

થોડી વારે એક ખડેને તેની પાસે આવી ને બોલી: “અમારા પિતાજી અમને મળવા બોલાવે છે. અમારાં માણસો અમને તેડવા આવ્યાં છે. અમારે જવું પડશે. તમે આ ચાવીઓને ઝુડો લો. આખા મહેલમાં તમે ગમે ત્યાં જઈ શકશો. નિરાંતે હરજો કરજો, ને આનંદમાં રહેજો. અમે બે મહિનામાં પાછાં ફરીશું. પણ બહુલા ભાઈ, આ સોનાની ચાવી જોઈ? એ ચાવી વડે દક્ષિણ દિશાનો છેલ્લો દરવાજો ખુલી શકે છે, ત્યાં તમે કદિ જશો નહિ ને દરવાજો ખોલશો નહિ. તમારા પોતાના ભલાને માટે તમને આ સંખંધમાં ખાસ ચેતવણી આપતી જાઉં છું. તે જગા સિવાય ગમે ત્યાં હરજો કરજો.”

થોડી વારમાં સાતે રાજકન્યાઓ રસાલા સાથે તેમના બાપના રાજ્યમાં જવાને ઉપડી ગઈ.

હંસરાણી

હસન એકલો પડ્યો. તેને બધું સુનું સુનું લાગવા માંડ્યું. આજે આ ખંડ બુએ, કાલે પેલો ખંડ બુએ, એમ થોડા દહાડા તો કાઢ્યા. પણ પછીથી રોજ એકની એક ચીજને જોઈને કંટાળો આવવા લાગ્યો.

આખરે તેનાથી ન રહેવાયું. પેલી સોનાની ચાવીવડે તેણે દક્ષિણ દિશાનો છેલ્લો દરવાજો ઉઘાડ્યો.

દરવાજો ઉઘડતાંજ તેની નજરે દાદર પડ્યો. હસન ઉપર ચડ્યો. દાદર પુરો થતાં એક બારણું આવ્યું. બહાર નીકળતાંજ એક સુંદર બગીચો નજરે પડ્યો. આખા મહેલની આબુબાબુ જે બગીચો હતો તે બગીચો આ સુંદર બગીચા આગળ કશા હિસાબમાં નહોતો.

હસન બગીચાની પગવાટોમાં આમતેમ ધ્રુમવા લાગ્યો.

એમ ને એમ આગળ જતાં આખરે તે એક નાનકડા ગ્રીષ્મ મંદિર આગળ આવી પહોંચ્યો. રૂપાળા કૃષ્ણપુલથી લચી રહેલી વેલો ને છોડવા એ ગ્રીષ્મમંદિર પર ચડાવ્યા હતા. નર્ચા સુખડનું તે નાનકડું મકાન બાંધેલું હતું. અંદર સંગેમરમરની ફરસબંધી કરેલી હતી. બાબુમાંજ ચોકમાં ચંદની જેવા આરસના પથરામાંથી બનાવેલો એક કુંડ હતો ને તેમાં બીલોર જેવાં ઠંડાં પાણી ભરેલાં હતાં. એ કુંડની ચારે બાજુ રૂપાળાં પુલોથી શોભતાં ઝાડનાં ઝુંડ આવી રહેલાં હતાં, અને તેમાં થઈને સુરજનો તડકો જરા પણ અંદર આવી શકતો ન હતો. હસને

જાદુઈ મહુલમાં

આવી રળીયામણી જગા નજરે જોવાની તો વાત જ નહિ પણ કદિ સ્વપ્નમાં પણ જોઈ નહોતી.

હસન ત્યાં ઉભો રહીને મઝા જોવા લાગ્યો. એટલામાં ફડ ફડ કરતો પાંખોનો ફડફડાટ સંભળાયો. દુર રણુમાંથી ઉડીને દસ રૂપાળાં હંસ પક્ષીઓ તે બાબુ આવતાં જણાયાં.

હસન સંતાઈને એક બાબુએ ઉભો રહ્યો. તેની ધારણા ખરી પડી. પેલાં પક્ષીઓ ઉડીને એ કુંડ આગળ જ આવી પહોંચ્યાં.

હસને જોયું કે એ દસ હંસણીઓ હતી અને તેમાંની એક રાણી હોય એમ જણાતું હતું, કારણ તેની આસા મુજબ બીજી હંસણીઓ ચાલતી હતી.

પણ થોડી વારમાં હંસણીઓએ અને તેમની રાણીએ પોતાનાં શરિર ખંજેર્યાં. હંસનાં શરિર તણ પાણીમાં પડી કે તરત જ દસ રૂપસુંદરીઓ બની ગઈ. તેઓ તળાવમાં નહાવા લાગીને ગમત કરવા લાગી.

તેમનાં અલૌકિક રૂપ જોઈ હસન તો ગાંઠો જ બની ગયો. તેમાંય એ હંસણીઓની રાણીના રૂપના તેજના ઝગારાએ તો હસનના હૈયામાં બળભળાટ મચાવી મૂક્યો. આંખનાં પોપચાં પણ વાર પણ બંધ કર્યા વગર ફાટે ડાળે તે હંસરાણીને સંતાઈને જોઈ જ રહ્યો.

થોડી વાર નાહી ધોઈ ગમત કર્યા બાદ દસે કુમારીકાઓ બહાર આવી. પોત પોતાનાં પીછાંવાળા પોશાક પહેરી લઈ પાછી

હંસરાણી

હંસરાણીઓ બની જઇ તેઓ રણમાં ઉડી ગઇ ને નજરથી જણાતી દૂર થઇ.

હસન પોતાની સંતાવાની જગાએથી બહાર આવ્યો. હંસરાણીઓ ઉડી ગઇ એ દિશામાં તે કલાકેના કલાકે સુખી બેતો બેસી રહ્યો. આખરે નિરાશ બની તે ત્યાંથી નીકળી પોતાના ખંડ માં ગયો.

હસનને હંસરાણીને પોતાની સ્ત્રી બનાવવાની તાલાવેલી લાગી હતી. તે સાનભાન ભૂલી ગયો. ખાવાપીવાની પણ દરકાર રહી નહિ. દહાડે દહાડે તે એટલો બધો ગળાતો ચાલ્યો કે થોડા દિવસમાં હાડપીંજર સિવાય તેના શરિરમાં કશું બાકી ન રહ્યું તેનું મોત નજીક આવતું હોય એમ લાગ્યું.

પ્રકરણ ૪ થું

હંસરાણીના લગ્ન.

જ અરસામાં એ માસની મુદત પુરી થઈ અને પેલી સાત રાજકન્યાઓ પાછી મહેલમાં આવી. હસનની હાલહવાલ દશા જોઈ તેઓ બહુ દુઃખી થઈ. તેનું કારણ તેમને હસનને પૂછીને જાણી લીધું.

સાતે જોડેનો વિચારમાં પડી. હંસરાણી સાથે હસનનાં લગ્ન શી રીતે થાય? તેમણે હસનને બહુ બહુ સમજાવ્યો. તેની હઠ છોડાવવા ખૂબ પ્રયત્ન કર્યો, પણ હસને માન્યું નહિ.

રાજકન્યાઓ કહે: “હસન, બહાલા ભાઈ, એ કદિ બની શકે એમ નથી. દૂર દૂર-જ્યાં આપણી કલ્પના પણ ન પહોંચી શકે ત્યાં-વકવક નામનો દેશ દરિયામાં આવેલો છે. એ પ્રદેશનો સુલતાન મહા બળવાન છે. એ રાજાઓનો પણ રાજા છે અને આખી દુનિયા તેની ધાકે થરથર ધ્રુજે છે. એ સુલતાનને સાત પુત્રીઓ

હંસરાણી

છે. સાતે રૂપરૂપનો ભંડાર છે. એ સાતે પુત્રીઓ વકવકના દેશમાં આવેલા સાત ટાપુઓ ઉપર રાજ્ય કરે છે. નાની રાજકન્યા સૌથી વિશેષ રૂપવાળી છે. એ સાતમાં ટાપુડાની મહારાણી છે. એના વૈભવ અને રૂપ આગળ દુનિયા આખીની રાજકન્યાઓ ને રાણીઓ પાણી ભરે. એ જ રાજકન્યાને તેં જોઈ છે. પોતાની સાહેલીઓને સાથે લઈ હંસરાણીઓના રૂપમાં તેઓ ઘણી વાર તેં જોઈ એ જગાએ ન્હાવાં ને ગમત કરવા આવે છે. આવી રાણી સાથે તારા લગ્નની શી રીતે ગોઠવણ થઈ શકે ?”

પણ હસન બંદો જેતું નામ ! એને તો હંસરાણી મેળવવાની ખરેખરી રહ લાગેલી.

હસન દહાડે દહાડે વધારે ને વધારે દુખળો પડવા લાગ્યો.

એક દિવસ છ બહેનો રણમાં શિકાર કરવા ગઈ. નાની બહેન એકલી હસનની સારવારમાં રહી હતી. હસનનું દુઃખ તેનાથી જોયું જતું ન હતું. તેણે બહુ બહુ વિચાર કરી જોયો.

આખરે તેને એક ચુકિત જડી આવી. હસનને કહેવા લાગી : “ભાઈ, હંસરાણીને મેળવવાની એક ચુકિત મને સુઝી છે. આજે ચાંદરાત છે. દર ચાંદરાતના દિવસે હંસરાણી આવે છે. આજ પણ તે થોડા વખતમાં આવશે. તું આજે બાગમાં તે કુંડ આગળ સંતાઈ જા. હંસરાણી પોતાની સાહેલીઓ સાથે ન્હાવા આવે એટલે છાનામાના રણીની પીછાંવાળી પાંખો લઈ તું સંતાડી દેજે. તેસિવાય હંસરાણી ઉડી જઈ શકશે નહિ. પછી શું થાય છે તે જોઈશું.”

હંસરાણીનાં લગ્ન

હસને તો રાજકન્યાના કહેવા મુજબ કર્યું. હંસરાણીની પાંખો લાગ જોઈને સંતાડી દીધી.

હંસરાણી નાહીને બહાર નીકળી. પાંખોની શોધાશોધ ચાલી. તેની સાહેલીઓ આખો બાગ શોધી વળી. પણ હસન એવી ખુબીથી સંતાયો હતો કે તે કોઈની નજરે ન પડ્યો.

એમ ને એમ સાંજ પડવા આવી. એ દેશની રહેનાર સ્ત્રીઓ થી રાતે તે જગ્યાએ રહેવાય નહિ એવો નિયમ હતો. આથી હંસરાણીને ત્યાંજ રડતી ને વિલાપ કરતી છોડી તેની સાહેલીઓ આંખમાંથી શ્રાવણ ભાદરવો વરસાવતી ત્યાંથી વિદાય થઈ.

તેમના ગયા પછી હંસરાણીના સંતાપની સીમા રહી નહિ. રડી રડીને તેની આંખો રાતી થઈ ગઈ. તેનો અવાજ ખોખરો ને ઢીલો થઈ ગયો. આંખનાં આંસુથી આખું અંગ ભીંજાઈ ગયું. આખરે એ કેમળ રાજકન્યા સંતાપ અને સંકટની મારી બેલાન બની કુંડના કિનારે જ ઢળી પડી.

નાનુક ગુલછડીને ઉંચકે એમ હંસરાણીને ઉંચકીને હસન તેને પોતાના ખંડમાં લાવ્યો. પોતાની નાની જહેનને ત્યાં બોલાવી.

એટલામાં શિકાર કરીને બીજી જહેનો પણ આવી પહોંચી. હંસરાણીને હસનના ઓરડામાં જોઈને તેમને ભારે નવાઈ લાગી. જહેને બધો ખુલાસો કર્યો.

હંસરાણી

સાતે જુદો હંસરાણીની ખીદમતમાં ખડે પગે હાજર રહી તંમની કોમળ સારવારથી થોડી વારમાં હંસરાણીની આંખ ઉઘડી. અબાણી જગામાં સાત સુંદરીઓ અને એક પરાયા પુરૂષની વચ્ચે પોતાને જોઈ તે ગભરાઈ ગઈ. પછી તે બેલાન બની જવાની તૈયારીમાં હતી, પણ નાની જુદે બહુજ મીઠાશથી તેને બધી વાત કહી અને પોતાના તરકટને માટે માફી માગી. નાની જુદે હંસરાણીને હસનની સાથે શાદી કરવા વિનંતિ કરી.

પણ હંસરાણીએ હસન જોડે પરણવાની સાફ ના પાડી હસન સમજી ગયો કે અહીં બળતું કામ નથી પણ કળતું કામ છે. એટલે તે કશું બોલ્યો નહિ.

એમ ને એમ દિવસોના દિવસો વીતી ગયા.

હસન ખડે પગે હંસરાણીની ખીદમત બજાવવા લાગ્યો. હંસરાણીનું મન આખરે ફર્યું. હસનની નરમાશથી તેની રીતભાત અને તેના મોહક દેખાવે હંસરાણીના અંતરમાં ઉમળકા આવ્યા.

અને બહુ દિવસો બાદ એક વખત હસને જ્યારે નરમાશથી તેને પોતાની સાથે પરણવાની વિનંતિ કરી ત્યારે હંસરાણી તેને ના પાડી ન શકી.

હસન અને હંસરાણીનાં લગ્ન સાતે જુદોએ એજ મહેલમાં એ જ દિવસે કરી નાખ્યાં.

હંસરાણીના લગ્ન

હસનમિયા ઇડરીયો ગઢ ખરેખરો જીતી ગયા! વકવકન ટાપુના બળવાન સુલતાનની સૌથી લાડકી કન્યા તેની ખીખી બની હતી.

હંસરાણી પણ ધીમે ધીમે પોતાના દેશને વિસરવા લાગી અને હસનની સાથે આનંદ કરવા લાગી.

પણ તમે પૂછશો કે પેલી પાંખોનું શું થયું? હસનમિયાને તમે કાયા ન સમજશો. હસને બહુજ સંભાળથી એક મજબુત લાકડાની પેટીમાં પાંખોને છુપાવી હતી અને તેની ચાવી પોતાની પાસે કોઈ ન જાણે એમ રાખી મૂકી હતી.

ઉપરની વાતને થોડા દહાડા વીતી ગયા છે. એક રાતે મહેલમાં હસન મધરાતે એકલો બારી આગળ લમણે હાથ દઈને ઉભો છે. હંસરાણી ઉંઘમાંથી ઝબકીને જાગી ઉઠી છે. હસનને નિરાશામાં નિસાસા મૂકતો જોઈ તે હેતથી તેને તેનું કારણ પૂછે છે.

હસન કહે: હંસા!! મને સ્વપ્નું આવ્યું. મારી મા બસ રામાં દુખી થાય છે. બિચારી મારા વિયોગથી બેરબેર જેવડાં આંસુ સારે છે. અને હું અહીં અમન અમનમાં દહાડા કાઢું છું મારા જેવો કપુત કોણુ?”

હંસરાણીએ હસનને દિલાસો દીધો. તેની સાથે બસરા આવવાનું કબુલ કર્યું.

હંસરાણી

હસન બહુ રાજી થયો. તેણે સાત બહેનોને વાત કરી. હસનના જવાની વાત સાંભળી સાતે બહેનો રડી પડી. પોતાના બહાલા ભાઈ વગર તેમને હવે બધું સુનું સુનું લાગશે એ વિચારે તેમનાં હૈયા કકળી ઉઠ્યાં.

પણ હસનને ના પણ કેમ કરીને કહેવાય? આખરે તેમણે હસનને અને હંસરાણીને ભારે હૈયે વિદાયગિરી આપી.

જતી વખત હસનની ભારે આનાકાની છતાં તેમણે હંસરાણીને સોના રૂપા ને હીરા મોતીના દાગીનાથી મઢી દીધી બંનેને બેસવાને બે ઉમદા ઊંટ આપ્યાં અને કીમતી વસ્ત્રો તથા જરૂર ઝવેરાતનો પેટીઓ તેમજ મેવા મીઠાઈથી લાદેલાં સાત ઊંટ પણ તેમને બક્ષીસ આપ્યાં.

આખરે ઘણાં દિવસો વીત્યા બાદ રણની ભયંકર મુસાફરી પુરી કરી હસન બસરા પહોંચ્યો. જઈને પોતાની માને પગે પડ્યો.

દીકરાને લાંબે વખતે સાજોતાજો, આખા મુલકમાં ન મળે એવી રૂપાળી વહુ સાથે, ને વળી ધનના ડુંગર સાથે પાછો ફરેલો જોઈ, ઘરડી માતાના હૈયામાં કેટલો આનંદ થયો હશે એ તમેજ કહી લો.

એ ત્રણ દિવસ વીત્યા બાદ હસનની મા કહેવા લાગી “દીકરા આટલી બધી દોલતની સાથે આ શહેરમાં રહેવું એ મને બ્યાજખી જણાતું નથી. માટે તારી ઇચ્છા હોય તો આપણે બગદાદ જઈએ.

હંસરાણીનાં લગ્ન

અહીં રહીશું તો બધાં એમજ કહશે કે હસન ક્યાંકથી લૂંટ કરીને દોલત લઈ આવ્યો છે.”

હસનને પણ તેની માની સલાહ ગમી. બસરાથી પોતાનું ઘરબાર ખાલી કરી પોતાનો બબ્બનો, રાચરચીલું, ને વાસણ કુસણ લઈ હસન, તેની મા, અને હંસરાણી વિદાય થયાં.

ખલીફાનો નામાંકિત રાજધાની બગદાદ શહેરમાં હસને એક મહેલ જેવું જંગી મકાન ખરીદી લીધું. ત્યાં પોતાના કુટુંબની સાથે તે ભારે ઠાઠમાઠથી રહેવા લાગ્યો. બગદાદના લોકો હસનને કેઈ મોટો ઉમરાવ સમજતાં.

પ્રકરણ ૫ મું

હંસરાણી પલાયન!

પરની વાતને સાત વર્ષો વીતી ગયાં. હસનના મહેલમાં બે ખુબસુરત ભુલકાં ખેલી રહ્યાં હતાં. પોતાના બંને છોકરાને લઈને હસન એક દિવસ હીંચકે બેસી હીંચકાં ખાતો હતો ત્યાં તેને

અચાનક પેલી સાત રાજકુમારીઓ સાંભરી. આટલાં આટલાં વરસ વીત્યાં પણ એમની ભાળ નહોતી કાઢી. તેઓ કેવો નશુલો ધારશે!

આમ વિચાર કરી હસને હંસરાણીની અને માની રજા લઈ થોડા દિવસ રણની પેલે પાર રાજકન્યાઓને મળવા જવાનું નક્કી કર્યું. હસને હંસરાણીની પોતાની માને સોંપણુ કરી અને ખાસ ચેતવણી આપી કે: “મા, હંસરાણીની સંભાળ લેજો. એને કોઈ વાતે ઓછું આવવા દઈશ નહિ. એ હુવાની ઉડનારી છે. મારા વિયોગના સંતાપથી તે પેલી પાંખો પહેરી ઉડી ન જાય એ ખાસ કાળજી રાખજો. આપણા મહેલના બગીચાની અદર હોજની નજીક

હંસરાણી પલાયન!

હુમામખાતું છે તેની અંદર સોનાની મઢેલી એક સુખડનો પેટી છે. તે પેટીમાં હંસરાણીની પાંખો છે. તેની ચાવી તું તારી પાસે રાખ.”

એમ કહી ચાવી માને આપી.

હુસન બસરાથી બગદાદ ગયો ને ત્યાંથી પેલી રાજકન્યાઓની પાસે ગયો.

આટલે લાંબે વખતે પોતાના ભાઈને મળવા આવેલો જોઈ રાજકન્યાઓ તો જાણે ગાંડીજ થઈ ગઈ. હુસનને અછો અછો કરવા લાગી.

જ્ઞેનોની ખાસ આજીજીથી હુસન થોડા દહાડા ત્યાં થોભી ગયો.

હવે બગદાદમાં શું બન્યું તે આપણે જોઈએ. હુસનની મા અને હંસરાણી એક દિવસ બગદાદના હુમામખાનામાં ન્હાવા ગયાં હતાં. આપણા દેશમાં આવાં જાહેર હુમામખાનાં ઓછાં હોય છે પણ ખીજા ઘણા દેશમાં પ્રજાને ન્હાવા માટે ન્હાવાની સુંદર જાહેર જગાઓ બંધાવેલી હોય છે. આવાં મકાનોને હુમામખાનાં કહે છે.

હંસરાણીને ન્હાતી જોઈ ગુલામડી તેના તરફ તાકીને જોઈ રહી. એ ગુલામડી બગદાદના ખલીફની વડી બેગમની માનીતી દાસી હતી. બગદાદનો સુલતાન ખલીફ કહેવાતો હતો. હંસરાણીનું આકાશી અખસરા જેવું રૂપ જોઈ તે દિગ્ ગઈ ગઈ.

હંસરાણી પલાયન!

ગુલામડી નાહીને પોતાની શેઠાણી પાસે ગઇ. તેને હંસરાણીના રૂપની વાત કરી.

બેગમને ચટપટી થઇ. એવી તે રૂપાળી પરી અહીં કયી હશે!

ગુલામડીએ કહ્યું: “નામદાર સુલતાના, એ સ્ત્રી નાહીને જતી હતી ત્યારે એના ઘરની એ ધાણી મેં રાખેલી છે. કહો તો તેને તેડી લાવું.”

સુલતાનાએ હા પાડી.

દાસી હંસરાણીના મહેલમાં ગઇ. હસનની માને મળી અને બાદશાહો ફરમાનની વાત કરી.

હસનની મા ગભરાઇ. રાજ વાજાં ને વાંદરાં, ત્રણે કમજાત! એમને રીઝાતાં વાર નહિ. ને ખીજતાંય વાર નહિ. પણ બાદશાહની વડી બેગમનું તેડું! કાંઈ ના પડાય?

આખરે ભગવાનપર ભરોસો રાખી હંસરાણીને લઇ તે દાસી સાથે રાજમહેલમાં ગઇ.

બેગમે ખંતેને આવકાર આપ્યો. હંસરાણીનું રૂપ જોઇ બેગમ ઠરી જ ગઇ.

હંસરાણીના ખલાસપર હેતથી હાથ ફેરવતી બેગમ બોલી: “હંસરાણી, સાચે જ તું રૂપની ખાણ છે! જાણે આરસની

હંસરાણી પલાયન!

પૂતળી! ખુદાએ ખુબ ઉદાર હાથે તને રૂપ ગુણની બક્ષિસ દીધી છે!”

ખલીફની બેગમનાં આવાં વખાણથી હંસરાણી તો પુલાઈ ગઈ. કેમ ન પુલાય? કયી સ્ત્રીને પોતાનાં વખાણ નથી ગમતાં! અને તેમાં પણ વખાણ કરનાર બગદાદની સુલતાના બતે હોય એટલે તો પૂછવું જ શું!

હંસરાણીએ આગળ પાછળનો વિચાર કર્યા વગર શરમાતાં શરમાતાં કહ્યું: “નામદાર બેગમ સાહેબ, મારી હંસરાણીને પાંખો સાથે જો મને આપે ઉડતાં જોઈ હોય તો તો આપ વળી મને કોણ જાણે શું ય કહો!”

“અહો! હંસરાણી! તું સાચેસાચ ઉડી શકે છે! ત્યારે તો હમણાં જ તારી પાંખો મગાવ, ને મને ઉડી બતાવ જોઈ એ!”

હંસરાણીએ જીભ કચરી. બોલતાં તો બોલી ગઈ, પણ હવે પોતાની મૂરખાઈનું તેને ભાન આવ્યું.

હસનની મા તો ખરેખરી ગલરાઈજ ગઈ.

આખરે હંસરાણી હિંમત એકઠી કરી બોલી: “બેગમ સાહેબા, એ ક્યાં છે તેની મને ખબર નથી. માત્ર મારા ઘણી અને મારાં સાસુજી એ જાણે છે.”

બેગમે ડોશીને પાંખો લાવી આપવા વિનંતિ કરી.

હંસરાણી

ડાશીએ ચોકખી ના પાડી. હસન ખાસ ના કહીને ગયો છે તે બેગમને જણાવ્યું.

પણ બેગમ માને? એણે ડાશીને ખુબ સમજાવી. જાત જાતની ભેટ સોગાદ આપવા માંડી. ધનની લાલચ બતાવી. ધાક ધમકી આપી ભેઈ. પણ ડાશી કશાથી ન ડગી.

આખરે બેગમ જાત પર ગઈ. તેણે ત્રણ તાળી પાડી. એક દાસી હાજર થઈ. તેને સીપાઈઓ બોલાવી લાવવા હુકમ કર્યો. ભેતભેતામાં પંદર વીસ સીપાઈઓ હાજર થયા.

બેગમે ડાસીની જડતી લેવા ફરમાવ્યું.

સીપાઈઓએ ડાસીની જડતી લીધી અને પેટી કુંચી બેગમ સાહેબ આગળ રજુ કરી.

કુંચી લઈ હંસરાણીની આંખો મહેલ ને બગીચા શોધી જે પણ પેટીમાં હંસરાણીની પાંખો સંતાડી હોય તે પાંખો લઈ આવવા બેગમે હુકમ કર્યો.

થોડી વારમાં સીપાઈઓ પેટી પાંખો સાથે બેગમની પાસે હાજર થયા.

બેગમે હંસરાણીને પાંખો પહેરી ઉડવાનું કહ્યું.

હંસરાણીએ ખુબ આનાકાની કરી પણ બેગમે માન્યું નહિ.

હંસરાણી પલાયન !

આખરે હંસરાણીએ પાંખો પહેરી લીધી અને જરૂર આગળ આમતેમ ઉડવા માંડ્યું. થોડી વારમાં તેનામાં કોઈક અજબ શક્તિ આવી ગઈ. ઉડીને આમતેમ ફરવાની તેની ખુબ ઇચ્છા થઈ ગઈ. મહેલની આબુ બાબુ તે આકાશમાં આંટા દેવા લાગી.

બેગમની ખુશાલી અને નવાઈનું તો પૂછવું જ શું !

પણ જેમ જેમ હંસરાણી ઉડતી ગઈ તેમ તેમ તેને પોતાનું વતન, પોતાની જાહેનો, પોતાનાં માબાપ, ને પોતાની પ્રજા સાંભરી. તે હસન ઉપર બહુ હેત રાખતી હતી છતાં કોયુ જાણે કેમ, પણ હવે તેને વકવકના મુલકમાં જવાની તીવ્ર ઇચ્છા થઈ આવી. એ ઇચ્છા રોકવા તેણે બહુ બહુ પ્રયત્ન કર્યો પણ તે ફાકટ નિવડ્યો.

ધીમે રહી તે મહેલમાં આવી. પોતાના બંને પુત્રોને કેડમાં લઈ લીધા. બેગમને સલામ કરી પાંખો ફફડાવતી તે ઉડી ગઈ !

હસનની મા અને બેગમ આંખો ફાડીને જોઈ જ રહ્યાં. હંસરાણી ગઈ તે ગઈ. પાછી ન જ ફરી !

પ્રકરણ ૬ હું

વકવકના ટાપુમાં

પરની વાતને ત્રણ મહિના પીત્યા. હસન પોતાની ખેડેનેને મળી તેમની વિદાયગીરી લઈ બગદાદ પાછો આવ્યો. તેને બધી ખબર પડી. તેની દિલગીરી ને નિરાશાનો પાર ન રહ્યો.

હસને નિશ્ચય કર્યો કે હંસરાણીની ગમે તેમ કરીને લાળ લગાડવી. તેના વગર જીવી શકાય એમ તો છે જ નહિ. તો પછી તેને મેળવવા મહેનત કેમ ન કરવી? જો મળશે તો મહેનત સફળ થશે. નહિ મળે તો જીંદગીનો છેડો આવશે.

આવો નિશ્ચય કરી હસન પાછો પોતાની ખેડેનોની પાસે ગયો. તેમને બધી વાત કરી. ગમે તેમ કરી વકવકના ટાપુઓની લાળ કાઢી હંસરાણીને મળવા જવાનો પોતાનો નિશ્ચય જાહેર કર્યો.

વકવકના ટાપુમાં

એની બહેનો તો રડવા લાગી. વકવકના ટાપુ ક્યાં આવ્યા તેની પણ કોઈને ખબર નહોતી. ત્યાં કેવાં કેવાં સંકટો નડશે તેના વિચારે જ તેમને કમકમાં આવતાં હતાં. તેમણે હસનને બહુ બહુ સમજાવ્યો અને વિના કારણ મોતના જડખામાં ન જવા આજીજ કરી. પણ હસને ન માન્યું. હસન મરણીયો થયો હતો.

આખરે સૌથી મોટી રાજકન્યાએ એક ધુપદાની મગાવી. તેમાં થોડોક ધુપ નાખ્યો. પછી અમુક જાતના મંત્રો બોલવા લાગી.

જેમ જેમ મંત્રો બોલતા ગયા તેમ તેમ આખા ચોરડામાં અંધારૂ થવા લાગ્યું.

થોડી વારમાં તો કડાકા ને લડાકાના અવાજો થયા અને જમીન ઉપર કોઈ ધબક લાઈને પડ્યું હોય એવો અવાજ થયો.

આંખો ચોળીને હસન જુએ તો એક બુઢો માણસ સામે ઉભો છે. ધુમાડો ને અંધારૂ જતું રહ્યું છે.

પેલો માણસ રાજકન્યાનો મામો થતો હતો. મોટી રાજકન્યાએ વકવકના ટાપુડા ક્યાં આવ્યા તે સંબંધી સલાહ લેવા મંત્ર લાઈ જાહેનો પ્રયોગ કરી પોતાના મામાને બોલાવ્યા હતા.

મામો બોલ્યો, “જમરાજને ઘેર જવું ને આ વકવકના ટાપુ ઉપર જવું બંને ખરાબર છે. મેં સાંભળ્યું છે કે સાત ઉંચા ઉંચા પહાડો, સાત ઉંડી ઉંડી ખીણો ને સાત મોટી મોટી નદીઓ એાળગીને દરિયાની પાર જઈએ ત્યારે વકવકના ટાપુમાં જઈ શકાય છે. ત્યાં પણ પાર વગરની મુશિબતો નડશે.”

હંસરાણી

મામાએ ગમે તેટલું સમજાવ્યું પણ હસન બંદો એકનો એ થાય નહિ.

છેવટે હસનનો નિશ્ચય લેઈ ડાસાએ એ તાળી પાડી અને મંત્ર લાણી મહેલની બહાર આવી એક કુંડાળું કર્યું. પોતાન. ગજવામાંથી એક કાળી ગોળી કાઢી તે વચમાં મૂકી. ફરી પાછા મંત્ર લણવા માંડ્યા.

થોડી વારમાં જબરો કડાકો થયો. પેલી ગોળી ફાટી અને અંદરથી સુંઠ હલાવતો એક બળવાન હાથી બહાર નીકળ્યો.

ડાસાએ હસનને એ હાથી ઉપર બેસી જવા કહ્યું પોતે પણ હસનની પાછળ બેઠો.

રાજકન્યાઓની વિદાય લઈ હસન અને ડાસો મહેલ છોડી પશ્ચિમ દિશા તરફ ચાલી નીકળ્યા.

ત્રણ દિવસ ને ત્રણ રાત તેમણે મુસાફરી કરી.

ચોથે દિવસે તેમની નજરે આસમાની રંગનો એક પહાડ પડ્યો.

પહાડની અંદર એક મોટો લોખંડી દરવાજો હતો.

ડાસો અને હસન એ દરવાજા આગળ ઉતર્યા. હાથીને ત્યાં જ રાખી બંને પેલો દરવાજો ઉઘાડીને અંદર પેડા.

અંદર અંધારામાં ખુબ દુર જવા પછી વળી એક બીજો પીત્તળનો દરવાજો આવ્યો. એ દરવાજો બંધ હતો.

વકવકના ટાપુમાં

ડોસાએ પોતાના ગળે પહેરેલું તાવીજ લઈ એ દરવાજાને અડકાડયું અને થોડાક મંત્રો બોલી ગયો.

તરતજ દરવાજો ખુલી ગયો.

હસનને ખારણા બહાર ઉભા રહેવા કહી ડોસો એકલો અંદર ગયો.

થોડી વાર રહી ડોસો બહાર આવ્યો. એ બોડાને લગામવતી ગાલી તે લાવતો હતો.

એક બોડા ઉપર ડોસો બેઠો. હસનને બીજા બોડા ઉપર સવાર બનવાનું કહ્યું.

બંને જણા પીત્તળના દરવાજાની અંદર પેઠા ને બોસ મારી મૂક્યા.

આખો દિવસ મુસાફરી કરી. સાંજના પહોર દૂર એક બીજા કાંસાનો દરવાજો આવ્યો.

બંને જણા ત્યાં ઉતર્યા. ડોસો વળી પાછા મંત્ર ભણી ગયો. તરતજ દરવાજો ઉઘડી ગયા.

“હસન, હવે સલામ. અહીંથી તું બોડેસવાર બની બહાર ખુલ્લું મેદાન દેખાય છે તે રસ્તે જા. આગળ જતાં કદિ જોયેલું નહિ એવું વેરાન સુકું રણ આવશે. ત્યાં દહાડે સૂર્યનો માથું

હંસરાણી

ફાડી નાખે એવો તાપ પડે છે. ઉના ઉના પવનથી જીવ હેરાન થઈ જાય છે. રેતીના વંટોળીયાથી ભર બપોરે અંધારું થઈ જાય છે. રાતના ગજબની ઠંડી પડે છે. એવાં રેતીના રણમાં દસ દિવસ ને દસ રાત તારે મુસાફરી કરવી પડશે.

“અગીઆરમા દિવસે તારી નજરે એક પહાડ પડશે. એ પહાડમાં એક ઉંડી ગુફા છે. એ ગુફાના દરવાજા આગળ આ બોડો તને લઈ જશે. તું દરવાજો ઉતરી જશે ને બોડાને એકલો અંદર છોડી મૂકશે. પછી દરવાજા આગળ છ દિવસ સુધી તું રાહ જોશે. સાતમે દિવસે પેલાજ બોડા ઉપર એસી એક સફેદ દાઢીવાળો ડોસો તારી પાસે આવશે. એ ડોસો આખી દુનિયાના વિદ્વાન માણસોનો મુખી છે. તેને આ કાગળ આપશે ને તારી વાત કહેશે વક-વકના ટાપુડામાં ક્યાંથી જવાશે ને ત્યાં તારે શું કરવું પડશે તેની તે માણસ તને ખબર આપશે.”

એમ બોલી ડોસાએ હસનને એક કાગળ લખી આપ્યો.

ડોસાનો આભાર માની હસન ઉપડ્યો. ડોસો ત્યાંથી વિદાય થયો.

દસ દિવસની ભયંકર રણની મુસાફરી પુરી કરી અગીઆરમા દિવસે હસન પેલી ગુફા આગળ આવ્યો. ત્યાં બોડાને અંદર જવા દઈ છ દિવસ સુધી તે રાહ જોતો બેઠો.

સાતમા દિવસે બોડા ઉપર એસી સફેદ દાઢી ને સફેદ પોશાક પહેરેલો એક ડોસો ત્યાં આવ્યો.

હસને ડોસાને સલામ કરા પેટો કાગળ આપ્યો. હંસરાણીની બધી વાત કરી.

ડોસાએ વાત સાંભળીને ડાકું હલાવ્યું.

તે બોલ્યો: “બહાદુર જવાન, અહીં સુધી તું અનેક સંકટો વેઠીને આવ્યો. તે ઉપરથી તારો બહાદુરો અને હિંમતની કિંમત હું આંકી શકું છું. પણ વકવકના ટાપુઓમાં જવું બીલકુલ સહેલું નથી. વળી એક વાર તું ત્યાં જઈશ, તો પણ હંસરાણીને તને મેલાપ થાય એવો જરાકે સંભવ નથી. એમ છતાં કદાચ હંસરાણીને તું મળી પણ શકે તોપણ તારું કશું વળવાનું નથી, અને તું ખરાબમાં ખરાબ મોતે માર્યો જઈશ. માટે સમજી હોય તો હજી પણ મારો સલાહ માન અને પાછો વળ.”

પણ હસન હામ હારી નય એવું પૂતળું કયાં હતો! એ તો કહે: “ગમે તે સંકટ નડે, ને મારું ગમે તે થાય, પણ મારે તો વકવકના ટાપુમાં જવું જ છે.”

“તારી મરજી. ખુદા તારું ભલું કરે.” એમ બોલી પેલા ધોળી દાઢીવાળા ડોસાએ જમીનપર જેરથી એક લાત મારી ને કાંઈક ન સમજી શકાય એવી ભાષામાં મંત્રો બોલ્યો.

થોડી વારમાં જમીન ફાટી અને અંદરથી એક ભયંકર દેખાવવાળો રાક્ષસ બહાર આવ્યો.

ડોસો કહે: “હસન, આ રાક્ષસની પીઠ ઉપર સવાર થઈ જા. અહીંથી તારે સાત ઉંચામાં ઉંચા પહાડો, સાત મોટી મોટી

હંસરાણી

નદીઓ અને સાત ઉંડામાં ઉંડી ખીણો પસાર કરવી પડશે. થોડો હાથી, કે ઊંટ કેઈ પણ જનાવર કામ નહિ લાગે. આ રાક્ષસ આકાશમાં ઉડી તને એ બધી જગાઓ ઉપરથી સહીસલામત લઈ જશે. પંદર દિવસની મુસાફરી પછી રાક્ષસ તને કપુરનગરના કિલ્લા ના કાંગરા આગળ ઉતારશે. ત્યાંના રાજા ઉપર હું તને એક કાગળ લખી આપું છું. તે કાગળ તું તેને આપજે એટલે તે તને આગળ કયાં જવું ને શું કરવું તે કહેશે.”

હસન કાગળ લઈ ડોસાને સલામ કરી રાક્ષસની ગરદન ઉપર એસીને ઉપડ્યો.

પંદર દિવસની આકાશની મુસાફરી પુરી કરી સોળમે દિવસે હસને કપુરનગરના કિલ્લાના કાંગરા ઉપર પગ મૂક્યો.

ત્યાંથી તે કપુરનગરમાં ગયો. રાજાજીને મળ્યો ને તેને પેલો કાગળ આપ્યો.

રાજાએ કાગળ વાંચ્યો. હસને બધી વાત કરી.

રાજા બોલ્યો. “બધી વાત તો ખરી, પણ વકવકના ટાપુડા ઉપર હમેશાં સ્ત્રીઓ ચોટી કરે છે. કેઈ પણ મરદ માણસને કિનારા ઉપર ઉતરવા દેવામાં આવતો જ નથી. જો કેઈ જણાય તો તરત જ તેને ઠાર મારવામાં આવે છે. એટલે તું ત્યાં જાય ને વાત જણાઈ જાય તો તરત જ તને મારી નાખે. પણ છતાં તારો ત્યાં જવાનો આટલો બધો આગ્રહ જ છે તો તને એક યુક્તિ બતાવું

વકવકના ટાપુમાં

છું. આવતી કાલે અહીંથી માલસામાન ભરીને એક વહાણ વકવકના ટાપુડા ઉપર જવાનું છે. વહાણમાં એક મોટી પેટીમાં તને પુરી દેવડાવીશ. ત્યાં ખીજો બધો સામાન ખાલી કરશે તે વખતે તારાવાળી પેટી પણ કિનારે ઉતારશે. પછી તું ને તારું કીસમત. બોલ, તને આ ગોઠવણ પસંદ છે?"

હસને હા પાડી.

ખીજ દિવસે પેટીમાં પુરાઈ હસન વકવકના ટાપુના પ્રવાસે ઉપડ્યો.

દરિયામાં દસ દિવસની મુસાફરી કરી અગીઆરમે દિવસે વહાણે વકવકના ટાપુડાને કિનારે લંગર કર્યું.

ઉંચી જાતનાં અત્તર અને કીમતી રેશમી તથા હીરાગળ વસ્ત્રોથી ભરેલા પકારાઓ વહાણમાંથી કિનારા ઉપર ઉતારવામાં આવ્યા. સાથે સાથે હસનવાળી પેટી પણ કિનારે ઉતારવામાં આવી.

બધો સામાન ઉતરી ગયા પછી વહાણનાં માણસોએ લંગર ઉપાડ્યું ને તેઓ પાછા ફર્યા.

હસનની છાતી ધડક ધડક થવા માંડી. હવે શું થશે એ વિચારે એનું ચિત્ત ચક્રોળે ચડ્યું.

એમ કરતાં સાંજ પુરી થઈ ગઈ ને રાત પડી.

હંસરાણી

હસનના કાને બજતરોના બણબણાટ પડ્યા. ચારે બાજુ અજવાણું અજવાણું થઈ રહ્યું.

પોતાની પેટીમાં બાકોડું હતું. તેમાંથી હસને આબુબાબુ નજર કરી.

લોખંડનાં બજતરોમાં સબજ થઈ સ્ત્રીઓની એક મોટી ફ્રાજ હાથમાં બળતી મસાલો સાથે કિનારે આવી પહોંચી હતી.

સ્ત્રીઓએ પેટીઓ તપાસી લીધી. જેટલા પટારા મગાવ્યા હતા તેટલા પટારા બરાબર હતા.

તેઓ પેટીઓ ઉઘાડી માલસામાન તપાસતી હતી તે અરસામાં એક બાબુ જરાક અંધારું થયું તે તકનો લાભ લઈ હસને પોતાની પેટીમાંથી બંહાર નીકળ્યો.

એક જરા મોટી વયની સ્ત્રીએ તેને જોયો.

હસને આજીજી કરી તેને ચુપ રહેવા ઇસારત કરી.

પેલી સ્ત્રીને ક્યા આવી. તેણે હસનને ઇસારતથી નજીકના એક ઝાડની બજોલમાં ભરાઈ જવા સમજાવ્યું. ને પોતે આડી ઉભી રહી.

આ રીતે અંધારું થયું એટલે હસને હરણુના જેવી ચપ-બતાથી ઝાડના થડની બજોલમાં ભરાયો.

વકવકનાં ટાપુમાં

બધા પટારા બરાબર તપાસી બંધ કરી પેટી સ્ત્રીઓ પોત પોતાના તંબુમાં ચાલી ગઇ.

પેટી મોટી ઉમરની સ્ત્રી બધી સ્ત્રીઓ ગઇ ત્યાં સુધી ઉભી રહી.

પછી તે પણ પોતાના તંબુ તરફ જવા લાગી. જતાં જતાં તેણે હસનને ઇસારાથી સમજાવ્યું કે હું જે રસ્તે જઈ છું તે રસ્તે થોડી વાર રહીને મારા તંબુમાં આવજે.

હસને તેમ કયું.

પેટી સ્ત્રીને હસને બધી વાત કરી. પોતે કેવી કેવી મુશીબતો વેઠી છે અને હંસરાણી ખાતર જીવ આપવાની કેવી તૈયારી કરી છે એ બધી વાત વિગતે સમજાવી. હાથ જોડી પોતાને મદદ કરવા એ સ્ત્રીને આજીજી કરા.

બાઈ દયાળુ હતી. હસનનાં સાહસભર્યાં કામો ઉપર તે આક્રીન બની ગઇ. તેણે હસનને આશ્વાસન દીધું ને હસનને બીજે દિવસે સવારે એ ટાપુની રાણી પાસે લઇ જવા વચન આપ્યું.

સવારે એ બાઈ બોલી: “ભાઈ, તારા આ વેશમાં જો તું બહાર નીકળે તો તરત જ તને ઠાર મારી નાખવામાં આવે. કેઇ પણ પરદેશી મરદને દેખાય ત્યાંથી મારી નાખવો એવો આ રાજ્યમાં સખત હુકમ છે. માટે તું આ ઘાઘરો પેહરી લે ને ઓઢણી ઓઢી લે. મ્હાંએ આ ખુરખો ઓઢી લે. તને સ્ત્રી વેશમાં રાણી સમક્ષ લઇ જવો પડશે.”

હંસરાણી

હસનમિયાને બીબી બનીને જવું બહુ વસમું લાગ્યું. પણ તે સિવાય બીજો કોઈ ઇલાજ ન હતો. એટલે મને કે કમને હસને સીનો પોશાક પહેરી લીધો.

હસનમિયા બીબી બનીને પેલી બાઈ સાથે રાણીના મહેલમાં ગયા.

બાઈએ રાણીને હસનની બધી વાત કરી.

રાણી તો ક્રોધથી લાલચોળ બની ગઈ. એણે તો બાઈને ઉધડી જ લેવા માંડી: “તું એને અહીં લાવનારજ કોણ! પરદેશી મરદને તું ઠેઠ મહેલમાં મારી પાસે લઈ આવી! તને ને એને બંનેને ઠાર મરાવું ત્યારે ખરી. પણ હાલ તો એને અહીં લાવ. મારે એને કેટલીક વાત પૂછવી છે.”

હસનને ત્યાં લાવવામાં આવ્યો.

રાણી બોલી: “તું કહે છે કે આ દેશની હંસરાણીને તું પરણ્યો છે. પણ એ હંસરાણી તો તારું પાડેલું નામ છે. એનું ખરું નામ શું?”

“મને એ નામની ખબર નથી. પણ તેનો ચહેરો ખરાબર તમારા જેવો જ હતો. તમે મોટાં છો ને તે ઉમરમાં નાની છે એટલો જ ફેર છે.”

રાણી સમજી ગઈ કે હંસરાણી બીજી કોઈ નહિ પણ તેની સૌથી નાની જ્ઞેન હોવી જોઈએ.

રાણી પેટી બાઈને કહે: “હવે હું સમજી ગઈ કે મારી નાની બહેન વકવકના ટાપુડાપરથી શા માટે વરસો સુધી ગેરહાજર હતી. એનો ને મારો મેળાપ થયે આઠ વરસ વીતી ગયાં. તેને તેડી મંગાવ. પણ તેને કહેજે કે તેનાં છોકરાંને તે તારી સાથે જલદીથી મોકલી દે. મને એ છોકરાંને જોવાનું મન છે.”

બાઈ તો રાણીની રજા લઈ હંસરાણીને બોલાવવા ગઈ.

હસનને મહેલના એક ખંડમાં છુપી રીતે રાખ્યો. તેનો પુરૂષનો પોશાક પહેરવા દીધો, કારણ ત્યાં કોઈ જોનાર ન હતું.

જે દેશમાં હંસરાણીનું રાજ્ય હતું ત્યાંથી હંસરાણીના છોકરાને લઈને પેટી બાઈ સાત દિવસમાં આવી પહોંચી ને ખબર આપી કે હંસરાણી પાછળ આવે છે.

રાણીએ હસનને બોલાવ્યો.

હસનને જોતાંજ પેલા બે છોકરા, “બાપુ!” એમ બોલી તેના ગળે વળગી પડ્યા.

હસન તેમને બોળામાં લઈ રમાડવા લાગ્યો. લાંબા વખતે પોતાના બહાલા દીકરાઓને જોઈ તેનો આનંદ માયો નહિ.

પણ રાણીના હૈયામાં ગુસ્સા અને અદેખાઈની જવાબાઓ લડલડાટ બળતી હતી. વકવકના ટાપુડાની દેવતાઈ રાણી આવા એક સાધારણ મૃત્યુ લોકના માણસને પરણે? કેટલી શરમની

હંસરાણી

વાત! અહીં રાજ્યમાં ખબર પડે તો શરમથી બધાંનું મોત થઈ જાય.

રાણીએ જે ગુલામોને બોલાવ્યા. તેમને ઇસારત કરી. હસન ને એક હડસેલો મારી દૂર કર્યો. બંને છોકરાંને રડતાં કકળતાં રાણીની પાસે લાવવામાં આવ્યાં.

રાણીની ઇસારતથી પેલા ગુલામોએ હસનનાં કપડાં કાઢી નાખ્યાં. મીઠાનાં પાણીનાં કુંડાંમાં નરમ ચામડાના ગુંથેલા ચાખખા પલાળીને તૈયાર રાખેલા હતા તે બંને ગુલામોએ પોતાના હાથમાં લીધા.

સનનનનન, સનનનનન! હસનની પીઠ ઉપર કોરડાને કાતીલ મારો ચાડ્યો. એ ઘાતથી ગુલામોએ હસનને એટલો સખત માર માર્યો કે તેના બરડાની તમામ ચામડો રાટલાની પાતળી પોપડોને માફક ઉખડો ગઈ અને અંદરથી લોહીની સેરો ચાલી.

આટલું છતાંય દુષ્ટોને દયા ન આવી. રાણી તરફથી સૂચના મળતાંજ ગુલામોએ ફરીથી જોરબંધ માર મારવો શરૂ કર્યો.

હસનની પીઠમાંથી માંસના લોચા ને લોચા બહાર સરી પડવા લાગ્યા. ઘાતકીપણાની હદ આવી ગઈ.

અતિશય સખત મારને લીધે હસન બેભાન થઈ જમીન ઉપર ઢળી પડ્યો.

વકવકના ટાપુમાં

રાણીએ કહ્યું: “આ બદમાસને મહેલની પાછળની ખારીએ-થી કાવ ને કાંટાવાળી ઉંડી ખાઈમાં ફેંકી દો.”

ગરિબ બિચારો હસન! મરેલાં મડદાને ઢસરડે તેમ ઢસરડી તેને ઉંધે માથે ખાઈમાં ફેંકી દેવામાં આવ્યો.

થોડી વારમાં હંસરાણી આવી પહોંચી.

હંસરાણીને જોતાંજ રાણી ગુસ્સાથી લાલચોળ બનીને બોલી: ‘દુષ્ટ ચંડાળણી, મૃત્યુ લોકના આવા ભીખારડાને તું પરણી બેઠી? કાળસુખી! વકવકના આખા રાજ્યની આબરૂની તે હરરાજી કરાવી અને આખા કુંડુંબનું નામ બોળ્યું! હું સૌથી વડી બહેન છું એટલે તારાપર મારી સત્તા પહોંચે છે. તારા એ હસનીયાને તો મરણુ તોલ મારો મારો ગઈ કાલનોજ ઉંડો ખાઈમાં ફેંકી દેવામાં આવ્યો છે. આજેજ હું હુકમ કાઢું છું કે તારું રાજ્ય જપ્ત કરી: મારા રાજ્ય સાથે જોડી દેવામાં આવશે. અને હવે તારો વલે કઈ છું તે પણ તું જોઈ લે!’”

આમ બોલી રાણીએ જોરથી સીસોટી વગાડી. ઉઘાડી તર વારો સાથે છ કાળી હબસણો આવીને હાજર થઈ.

રાણીએ કહ્યું: “આ દુષ્ટાને હાથ પગે સબંધ બાંધી મહેલની દક્ષિણ બાજુની કાળી કેટડીમાં પુરો દો.”

રાણીના હુકમનો તરતજ અમલ કરવામાં આવ્યો.

પ્રકરણ ૭ મું

આખરે માળ્યાં!

વે આપણે હસનનું શું થયું તે જોઈએ
મહેલની પાછળ ઉંડી ખાઈ હતી અને તે
ખાઈમાં કાદવ ફીચડ તથા ઝાડનાં ઝાંખરા
હતાં. હસનના સારા નશિએ એ પડ્યો તે
જગાએ પાણી હતું, એટલે તેને વધારે વાગ્યું

નહિ. ઉલટું પાણીની ઠંડકથી તેના જીવને જરા શાંતિ વળી.

આવી આફતમાં પણ હસન હિંમત હારી જાય એમ નહો
તો. એણે આબુખાબુ નજર ફેરવી. કયે રસ્તે અહીંથી નાસ્તી છુટયા
એનો એણે વિચાર કરવા માંડ્યો. મહા મુશિબતે કાદવ ફીચડની
અંદરથી તે ખાઈમાં આગળ ને આગળ જવા લાગ્યો.

ખુબ દૂર ખાઈમાં ચાડ્યા પછી એક ઠેકાણે ખાઈની અંદર
એક ઝાડનું ઠુંકું હતું તે હસનની નજરે પડ્યું.

આમરે મળ્યાં !

હસન તે ફૂલ ઉપર ચડ્યો. ત્યાંથી બહુ મહેનતે આઈની અર બચડી દિવાલ ઉપર વાંદરાની માફક વળગી તે બહાર નીકળી ગયો.

હવે હસનના જીવમાં જીવ આવ્યો. એક ઝડપી બખોલમાં રાત પડી ત્યાં સુધી સંતાઈ રહ્યો.

રાતના અંધારામાં તે ત્યાંથી નાસી છુટ્યો. શહેર બહાર ખુબ દુર ગીચ જંગલ હતું ત્યાં પહોંચી ગયો.

ત્યાં ચાંદાના અજવાળામાં એક ઝડ નીચે જે છોકરા લડતા હતા. તેમના હાથમાં એક વિચિત્ર આકારની ટોપી હતી અને એક વિચિત્ર અક્ષરોની કોતરણીવાળી બહુ ઘ લાકડી હતી.

હસન છોકરાઓની પાસે ગયો. તેમને પૂછ્યું: “અધ્યા તમે કેમ વઢો છો ?”

એક છોકરો બોલ્યો, “લાઈસાહેબ, તમે આવ્યા તે બહુ સારૂ થયું. હવે અમારી તકરારનો નિવેડો આણો. વાત એમ છે કે અમારો બાપ એક મોટો બહુગર હતો. એની બુદ્ધિ બુદ્ધિ ચીન્ને અમે અમારી વચ્ચે વહેંચી લીધી છે. પણ આ બહુ ઘ લાકડી કોણ લે તેની અમારી વચ્ચે તકરાર પડી છે.”

“એવો એ લાકડીમાં શો ચમત્કાર છે ?” હસને પૂછ્યું.

“આ લાકડી બહુ ચમત્કારી છે. એના ત્રણ ટકોરા જમીન ઉપર મારીએ તો સાત મહા બળવાન બહુગરો આજી સેવામાં

હંસરાણી

હાજર થઈ જાય, અને આપણે જે કામ કરવા ધારીએ તે તેમની મદદથી કરી શકીએ.”

“સરસ. અને આ ટોપીમાં શો ચમત્કાર છે?” હસને ફરીથી પૂછ્યું.

“એ ટોપી તો વળી ખુબ કરામતી છે. માથે પહેરીએ કે તરત આપણે અદૃશ્ય થઈ જઈએ. આપણે બધાને જોઈ શકીએ, પણ આપણને કોઈ જોઈ ન શકે. આપણે જ્યાં જવું હોય ત્યાં એ ટોપીની મદદથી જઈ શકીએ. અમારામાંથી પેલી લાકડી કોણ રાખે એ ઠરાવી આપો.”

હસને એક પથરો હાથમાં લીધો.

પછી તેણે છોકરાઓને કહ્યું: “જુઓ આ પથરો હું દુર ફેંકું છું. હું એક, બે ને ત્રણ કહું કે બંને જણ દોડને જે છોકરો એ પથરો મને પહેલો લાવી આપશે તે લાકડી જીતી જશે. અહીં એ લાકડી ને ટોપી મૂકો.”

છોકરાઓએ લાકડી ને ટોપી હસનને આપી.

હસને પથરો હાથમાં ખુબ ધુમાવીને આડે રસ્તે ઝાડીમાં ફેંક્યો. એક-બે-ત્રણ એમ બોલી એણે છોકરાઓને છોડી મૂક્યા.

રાતનું અંધારું, ગીચ ઝાડી, ને તેમાંથી એક નાનો પથરો ખોળી લાવવાનો. કેટલી મુશીબત તે તમે જ સમજી લો. બંને છોકરા પથરો શોધવા આમતેમ રખડવા લાગ્યા.

આ બાબુ હસને લાકડી હાથમાં લીધી. માથે પેલી બદુધ ટોપી પહેરી લીધી. ધીમે રહીને ત્યાંથી પસાર થઇ ગયો ! છોકરા બિચારા હાથ ધસતા રહી ગયા. બેની લડવાડમાં ત્રીજાનું કામ પાક્યું.

હસને મનમાં કલ્પના કરી કે મારી સ્ત્રી અને બાળકો જ્યાં હોય ત્યાં જવું છે.

જોતજોતામાં તો હસન એક ચોરડામાં આવીને ઉભો રહ્યો. ખારીએથી નજર કરી તો પેલીજ રાણીનો રાજમહેલ, ને તેમાંના જ એક ચોરડામાં એ ઉભો હતો.

હસનના આનંદનો પાર ન રહ્યો.

તેણે આમતેમ નજર ફેરવી. એક પલંગ ઉપર તેના બંને છોકરા હુસકાં ખાઈ ખાઈને રડતા હતા. હંસરાણી પલંગની નીચે બેભાન અવસ્થામાં પડી હતી. મજબુત દોરડાવતી તેને મુશ્કેટાટ બાંધવામાં આવી હતી.

હસનને ત્યાં જોતાંજ હંસરાણી દુઃખ ને શરમથી કંપી ઉઠી. હસન તેને દિલાસો દેવા લાગ્યો.

રડતી કકળતી હંસરાણી બોલી: “ હસન, તમારાપર દુઃખ નાં ઝાડ ઉગાડનાર અભાગણી હું જ છું. હું જો નાસી આવી ન હોત તો તમે અહીં આવત નહિ અને તમને તથા આપણને બધાંને આ દુઃખ વેઠવું ન પડત.”

હંસરાણી

એમ બોલી હંસરાણી દુસકાં પર દુસકાં ખાઈ ખાઈને રડવા લાગી. હસને તેને ગઈ ગુજરી બુલી જવાનો આગ્રહ કર્યો ને તેને શાંત પાડી

હંસરાણી બોલી: “હવે તમે અહીંથી જતા રહો તો સારું. કારણ મારી દુષ્ટ બહેન કથી વખતે અહીં આવી ચડશે ને તમને હિરાન કરશે એનો કાંઈ ભરોસો નથી.”

હસને કાંઈ જવાબ ન આપ્યો. તેણે ધીમે ધીમે હંસરાણીને ખાંપેલાં બધાં દોરડાં છોડી નાંખ્યાં.

હંસરાણીએ અને હસને બંનેએ એકેક બાળક પોતાની કેડમાં લઈ લીધું. મહેલમાંની પથારીઓમાંની ચાદર તથા બીજાં હુમડાં બાંધી હસને ખારીવાટેથી નીચે ઝંપલાવ્યું. હંસરાણી પણ એ કપડાંવાટે નીચે ખાગમાં આવી.

બંને જણ રાતના અંધારાનો લાભ લઈ પોતાનાં બાળકો સાથે ખાગના એક નાના દરવાજા આગળ ગયાં. પણ એ દરવાજા તો બહારથી બંધ હતો ! મોટે દરવાજા સખત ચોકી પહેરે હતો.

હવે કેમ કરવું ! બંને જણાં ત્યાં વિચાર કરવા શોભ્યાં.

એટલામાં એ દરવાજા બહાર ટકોરા પડ્યા.

હસન ગભરાયો.

આખરે મળ્યાં !

પણ ત્યાંથી અવાજ આંચો: “હસન, ગલરાશો નહિ. હું તો તમને કિનારેથી બચાવનાર બાઈ છું. હું હમણું બારણું ઉઘાડી આપીશ. પણ તમે મને તમારી સાથે લઈ જવાનું કબુલ કરશો? આ ઘાતકી લોકોથી હું ખુબ કંટાળી ગઈ છું.”

હસને હા પાડી.

પૈલી બાઈએ બહારથી બારણું ઉઘાડ્યું.

બધાં નાસી છુટ્યાં.

હસને એક એકાંત જગાએ જઈને પોતાની બહુઈ લાકડી જમીનપર પછાડી. તરતજ અંદરથી સાત બળવાન બહુગરે નીકળ્યા.

કાળા કાળા ભૂત જેવા. એમના પગ જમીન ઉપર ને માથું તો ઉંચે આકાશમાં અડે. એમની લાંબી લાંબી દાઢી છેક જમીનને અડકે ને પવનમાં ફરરર ફરરર થાય. દરેકના હાથમાં એકકી અકીકના પથરાની માળા હતી.

બહુગર બોલ્યા: “બહુઈ લાકડીના માલિક, કહો, અમે આપની શી સેવા બજાવીએ?”

હસન: “અમારે અહીંથી બગદાદ જવું છે. કેટલો વખત લાગશે?”

હંસરાણી

બહુગરો: “બહુ જલદીથી બચો તો પણ ચોખામાં ચોખુ.
એક વરસ !

“ઓ બાપરે ! હવે કેમ કરવું”

“તમે ગભરાશો નહિ.” બહુગરો બોલ્યા. “અમે તમને ત્રણ
પાંખાળા બોડા આપીશું. એના ઉપર તમે સવાર થઈ જાઓ. તમે ને
તમારી ચોરત એકેકે છોકરો તમારી સાથે લઈ લેજો. બનશે એટલી
ઝડપથી એ બોડાઓ તમને બગદાદ પહોંચાડી દેશે. એક માસથી
વધારે વખત બોડા ઉપર તમને નહિ લાગે. આ ટાપુડાના લોકો
ને તમારી પાછળ પડશે તો અમે તેમની સાથે તમારી વતી લડીશું.”

હસન, હંસરાણી ને પેલી સ્ત્રી પાંખાળા બોડાપર બેસી ગયાં.
હસને મોટો છોકરો ને હંસરાણીએ નાનો છોકરો પોતાની આગળ
બેસાડી લીધો હતો.

તરતજ બોડા આકાશમાં ફડ ફડ ફડ પાંખો ફફડાવતા ઉડ્યા.

થોડા દિવસ તો નિર્વિઘ્ને પસાર થયા.

એક દિવસ હંસરાણીએ પાછળ નજર કરી તો ધુળના ગોટા
ગોટા ઉડતા જણાયા. વકવકના ટાપુતું લશ્કર તેમની પાછળ
પડ્યું હતું !

હંસરાણી ગભરાઈ ગઈ.

હસન કહે: “ફિકર નહિ.”

તરતજ ઘોડા ફડ ફડ પાંખો ફફડાવતા ઉડ્યા.

[પાનું ૫૬]

તેઓ ત્રણેએ જમીન ઉપર બોડા ઉતાર્યા.
હસને બહુઈ લાકડીના ત્રણ ટકોરા જમીનપર માર્યા.
તરતજ પેલા સાત બહુગરો હાજર થયા.
હસને તેમને દુશ્મનો સાથે લડવાનું કહ્યું.
“ફિકર નહિ.” બહુગરો બોલ્યા.

તેમણે બહુના મંત્રો લાણવા માંડ્યા. જોત જોતામાં તો આકા-
શમાંથી નાની નાની ગોળીઓ ઢગલાબંધ રણમાં પડવા લાગી. જ્યાં
ગોળી જમીનને અડકે કે ફટ લઈને ફાટે. ફાટતાંજ અંદરથી બહુ-
દુર લડવૈયાઓ નીકળે!

આમ થોડી વારમાં તો બહુગરોના પક્ષમાં હજારો લડવૈયા-
ઓ તૈયાર થઈ ગયા.

હાથી, બોડા, ઊંટ, તોપો, બંદુકો, બખતરો, તોમર, લૂગ-
ળ, તરવારો, ધનુષ, બાણ, ને બીજાં લડાઈનાં સાધનો પણ જોત-
જોતામાં હાજર થઈ ગયાં.

એટલામાં તો પાછળથી દુશ્મનનું લશ્કર, “મારો ! કાપો !”
કરતું આવી પહોંચ્યું.

પછી તો પૂછવુંજ શું ! અરેખરી લડાઈ મચી. ધરતી ધમ-
ધમવા લાગી. ધુળનાં વાદળાંથી સુરજ ઢંકાઈ ગયો. ચારે બાજુ

હંસરાણી

અંધારું થઈ ગયું. તીડના ટોળાં ઉલટે તેમ ખાણોના વરસાદ વરસવા લાગ્યા. અંદુકો ને તોપોના ગોળા ચુકુકુકુકુ ચુકુકુકુકુ કરતા ઉડવા લાગ્યા. તરવારો, ખરછીઓ, ગુપ્તીઓ, કટારો, ગદાઓ ને જમૈયાઓ હવામાં ચોમેર ઉછળવા લાગ્યા. જમીનમાં લોહીની નદીઓ ચાલી. રેતી લોહીથી તરબોળ, કાદવવાળી બની ગઈ, જખરજરત લડાઈ જમી.

* * * *

એ દિવસ ને એ રાત સુધી એ લડાઈ ચાલી.

આખરે વકવકના ટાપુના લશ્કરનો મોટો ભાગ નાશ પામ્યો. જે બચ્યા હતા. તેમને જાદુગરોનાં માણસોએ કેદ પકડી લીધાં.

હંસરાણીની મોટી જહેનને કેદ કરી પગમાં બેડી પહેરાવી જાદુગરોએ હંસરાણીની પાસે રબ્બ કરી.

જહેનની આંખમાંથી આંસુની ધાર ચાલતી હતી. તેનું મ્હોં દયામણું થઈ ગયું હતું. તે થરથર ધ્રુજતી હતી. તેને ખાત્રી હતી કે હંસરાણી અને હસન હવે તેને જીવતી નહિ મૂકે.

પણ હંસરાણી દિલની ખરેખરી માયાળુ હતી. ગમે તેમ પણ મા જણી જહેન! તેની આ દુર્દશા કેમ દેખી જાય?

હંસરાણીએ પોતાને હાથે જહેનનાં અંધન તોડી નાખ્યાં, તેને ભેટી પડી. હસનને કહી તેના લશ્કરનાં બચેલાં માણસોને છુટાં

આખરે મળ્યાં !

કરાવ્યાં. રાણીએ હંસરાણીને હાથ પોતાની રાજપુત્રીથી હસનના હાથમાં સોંપ્યો. પોતાની બુલ માટે બંનેની માફી માગી.

છેવટે પાછા પોતાના પાંખાળા બોડાઓ ઉપર સવાર બની હંસરાણી હસન અને છોકરાઓ બગદાદ તરફ રવાના થયાં. બહુ-ગરો પોતાના લશ્કર સાથે હસનની આજ્ઞા લઈ પોતાને રસ્તે પડ્યા. હંસરાણીની ખેડેન પોતાના બચેલા લશ્કર સાથે વકવકના ટાપુમાં જતી રહી. પેલી બાઈ હસન ને હંસરાણી સાથે નાસી આવી હતી તે પણ વકવકના ટાપુમાં જતી રહી.

રસ્તામાં કપુરનગરના રાજના મહેલમાં હસન ને હંસરાણી ઉતર્યા. રાજને કિંમતી લેટ સોગાદો આપી. તેનો આશિર્વાદ લઈને પાછાં ઉપડ્યાં.

ત્યાંથી પેલા લાંબી દાઢીવાળા ડોસાની પાસે તેની મહેનતના બદલામાં તેને પેલી અદૃશ્ય બનાવનારી ટોપી આપી ને તેની વિદાયગીરી લઈને ઉપડ્યાં.

આખરે રણુના છેડે હસનની પેલી સાત ખેડેનોના મહેલમાં તેઓ આવી પહોંચ્યાં.

હસન ને હંસરાણી થોડા દિવસ ત્યાં રહ્યાં. ખેડેનોના મામળે બેલાવી બધી વાત કરી. તેની મદદ માટે તેનો આભાર માની હસને પેલી બહુઈ લાકડી તેને આપી દીધી અને પાંખાળા બોડા પણ તેને જ સોંપી દીધા.

હંસરાણી

પછી ઉંટ પર સવાર બની હસનની જહેનોએ ફરીથી આપી તે પુષ્કળ માલમતા સાથે લઇ તેઓ બગદાદ આવ્યાં.

હંસરાણી ને હસન ડોસીને પગે પડ્યાં.

થોડા મહિના બાદ હસનને કંકોત્રા મળી. તેમાં લખ્યું હતું કે તેની સાતે જહેનોને તેમના મનગમતા રાજવંશી ધણી સાથે પરણાવવામાં આવનાર છે.

હસન હંસરાણી તથા બાળકોને લઇને જહેનોનાં લગન મહાલવા ગયો.

પછી તો તેમણે ખાધું પીધું ને મોજ કરી, ને મેં પણ મારી વાર્તા પુરી કરી હવે તો

આંખે આવશે મહાર
ને વાર્તા કહીશું ખેાર!

આવીજ બીજી મજની વાર્તા “પ્રધાન પુત્રીનાં પરાક્રમો”
આજેજ વાંચી જાજે!

બાલ સાહિત્યમાં મોખરે આવનાર બાલ શિક્ષણ મંદિરનાં પુસ્તકો

—[સચિત્ર]—

હંસરાણી ... ૦-૮-૦

બાલહાસ્ય ... ૦-૬-૦

દેશદેશની દંતકથાઓ ૦-૮-૦

મધાન પુત્રીના પરાક્રમે ૦-૧૦-૦

મીની માશી ૦-૬-૦

વાર્તા ગાડી ૦-૪-૦

સાચો સીપાઈ ૦-૩-૬

અરબસ્તાની આનંદરજની
૧-૪-૦

જગતના જવાંમહે ૦-૭-૦

જવાહરલાલ નેહરુના પત્રો
૦-૮-૦

ગોળી ખારની મુસાફરી
૦-૭-૦

બાલ સાહિત્યના પુસ્તકો માટે—

ધી જનરલ બુક ડીપો : બુકસેલ

પ્રિન્સિપલ ઓફિસ, મુંબઈ ૨.

પુસ્તકો છાપનાર એમ. વાલીલાલની કં. મુંબઈ ૨

